

KONKURENTSIAMET

17. august 2022 elektribörsi päev-ette turu elektrihinna analüüs

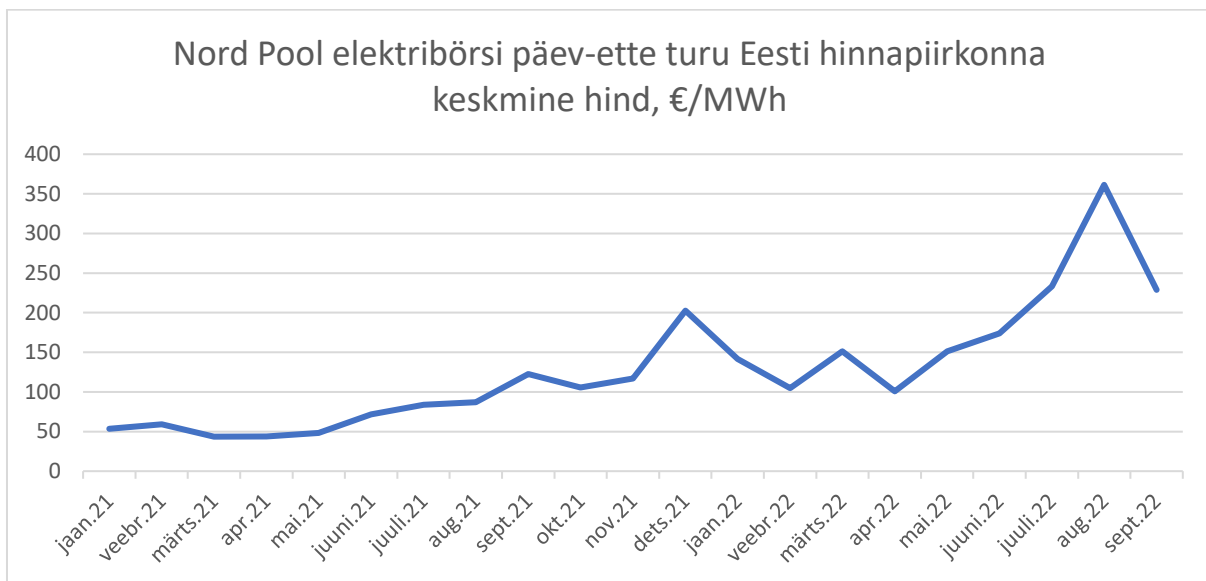
Tallinn 2022

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Ülevaade elektribörsist ja hinna kujunemisest	3
1.1 Päev-ette turg ja hinna kujunemine	6
1.2 Päevasisene turg ja hinna kujunemine.....	7
1.3 Nord Pool elektribörsi pakkumistüübid.....	8
1.4 Bilansiturg ja reguleerimisturg ning hinna kujunemine	11
2 Kirjeldus 17. august 2022 elektribörsi hindade osas	12
2.1 Põhjused, mis kergitasid elektrihinda 17. august 2022	14
2.1.1 Piiriülesed ülekandevõimsused 17.08.2022.....	15
2.1.2 Balti riikide tootmisvõimsused 17.08.2022.....	17
2.1.3 Tuuleenergia toodang	22
2.1.4 Hüdroenergia reservuaaride täituvus.....	23
3 Elektribörsile tehtud pakkumiste analüüs.....	25
4 Järeldused ja ettepanekud.....	28
4.1 Järeldused.....	28
4.2 Ettepanekud.....	29
Lisa 1 – CACM ja elektriturukorraldaja määramine.....	31
Lisa 2 – REMIT alused ja teabe konfidentsiaalsus.....	33

Sissejuhatus

Elektrihind on tõusnud alates 2021. aasta juulikuust nii Eestis kui ka mujal Euroopas. 2021. aasta keskmiseks elektrienergia hinnaks kujunes Nord Pool elektribörsi¹ Eesti hinnapiirkonnas 86,73 eurot/MWh, mis oli 2020. aasta keskmisest hinnast 157,4% võrra kõrgem. Võrdluseks võib tuua, et 2022. aasta augustikuu Nord Pool elektribörsi Eesti hinnapiirkonnas kujunes hinnaks 361,35 eurot/MWh, mis on kõigi aegade kuine rekordhind Eestis. Elektrihinda on eelkõige mõjutanud Balti turul gaasihinna suur tõus. Lisaks on elektrienergia nõudlus kasvanud, kahekordistunud on CO₂ hinnad ning ilmastik mõjutanud hüdroreservuaaride mahtusid – see kokku on omakorda mõjutanud elektrihinda. Nord Pool elektribörsi päev-ette turu keskmine elektrihind alates jaanuar 2021 on toodud joonisel 1.

Joonis 1. Nord Pool elektribörsi päev-ette turu keskmine elektrihind, €/MWh (*Nord Pool*)

17. augustil 2022 kerkis Nord Pool elektribörsil päev-ette turul hind 682,05 euronit/MWh kohta ning sama päeva ühel tunnil kerkis hind maksimaalsele hinnatasemele, see oli 4000 eurot/MWh. Asjaolude selgitamiseks otsustas amet analüüsida elektrihinna tõusu põhjuseid. Käesolevaga toob Konkurentsiamet need välja ning ühtlasi esitab ka ettepanekud, et sarnast olukorda tulevikus vältida.

1. Ülevaade elektribörsist ja hinna kujunemisest

Elektribörs (hulgitur) on organiseeritud turg elektrienergia kauplemiseks. Elektribörsi eesmärgiks on tekitada konkurentsi elektritootjate vahel, kus elektrihind kujuneb nõudluse (elektri tarbijate) ja pakkumise (elektri tootjate) tulemusena.

14.08.2015 jõustus EL määrus 2015/1222, millega kehtestatakse võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise suunised (*Capacity Allocation and Congestion Management, CACM*)². CACM artikkel 4 lõike 1 kohaselt, iga liikmesriik, kelle elektrivõrk on ühendatud teise

¹ Nord Pool elektribörs on määratud elektribörsikorraldaja Eestis, Lätis, Leedus, Põhjamaades jne.

² CACM määrus on leitav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R1222&from=EN>

liikmesriigi pakkumispiirkonnaga, peab tagama, et hiljemalt neli kuud pärast CACM jõustumist nimetatakse vähemalt üks määratud elektriturukorraldaja, kelle ülesandeks on teostada ühtset järgmise päeva turu ja/või päevasisese turu mehhanismi. Selliseks määratud elektriturukorraldajaks nimetamisele võib kandideerima kutsuda nii sise- kui ka välisturu korraldajaid.

CACM artikkel 4 lõike 2 kohaselt, iga asjaomane liikmesriik peab tagama vähemalt ühe määratud elektriturukorraldaja nimetamise iga oma territooriumi pakkumispiirkonna kohta. Määratud elektriturukorraldajad nimetatakse esialgu neljaks aastaks. Liikmesriigid lubavad nimetamistaotlusi esitada vähemalt üks kord aastas, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse CACM artikli 5 lõiget 1 (CACM reeglite kohta vt täpsamalt lisas 1).

01.11.2018 viidi lõpule Nord Pool AS-i jagunemisprotsess, mille tulemusena jagati turgude liitmise tegevus elektribörsi tegevustest kaheks eraldiseisvaks juriidiliseks isikuks, kelleks on Nord Pool Holding AS ning European Market Coupling Operator AS. Nord Pool Holding AS kuulub 100 % ulatuses European Market Coupling Operator AS-le.

Konkurentsiameti 11.12.2019 otsusega määrati turgude liitmisega tegelev European Market Coupling Operator AS tähaajatult elektriturukorraldajaks, mis tähendab, et elektribörsi tegevuse korraldajaks on European Market Coupling Operator AS.

Teine suurem elektribörs on EPEX³ (EPEX SPOT SE), mis kuulub European Energy Exchange (EEX) grupp. Vastavalt Konkurentsiameti poolt 24.07.2017 antud kooskõlastusele anti EPEX-ile luba tegutseda Eestis elektriturukorraldajana. Kuna EPEX on juba määratud elektriturukorraldaja Austrias, Belgias, Prantsusmaal, Saksamaal, Luksemburgis, Hollandis ja Ühendkuningriigis, siis vastavalt Euroopa Liidu regulatsioonile on ühes liikmesriigis määratud elektriturukorraldajaks nimetatul õigus pakkuda päeva-ette turu⁴ ja päevasisese turu⁵ kauplemisteenuseid, mille tarnekohaks on teine liikmesriik. Hetkel EPEX Eestis turuosalistele kauplemisteenust ei paku.

Elektribörsil toimub kaubandus suuremas mahus päev-ette turul, päevasisest turgu kasutatakse enamasti positsioonide täpsustamiseks ning sealsed mahud on oluliselt väiksemad. Turuosalistel on võimalik kaubelda ka bilansiturul, mille eesmärgiks on süsteemihalduritele (Eestis Elering AS) süsteemiteenuste (näiteks reguleerimisteenus) pakkumine. Elektrituru korraldamisel on tähtis roll kasutataval hinnaarvutusmudelil. Euroopa ühtsel turul on täna kasutusel tsoonipõhine hinnamudel (*zonal pricing model*), kus hind arvutatakse hinnatsooni ehk hinnapiirkonna põhiselt, võttes arvesse ka piirkondade vahelised tegelikud ülekandevõimsused. Hinnapiirkonnad on reeglina loodud nii, et nende sees puuduvad piirangud kaubandusele (ülekandevõimsustele ehk elekter liigub hinnapiirkonnas ilma takistusega). Eesti, Läti, Leedu ja Soome on jaotatud riigiti erinevateks hinnapiirkondadeks. Samas võib ühe riigi lõikes olla ka mitu hinnapiirkonda, näiteks Rootsi, kus on neli ja Norra, kus on viis erinevat hinnapiirkonda. Hinnapiirkonnad on kujutatud joonisel 2. Hinnapiirkondade vahel võib esineda ülekandevõimsuse puudujääki ehk elekter ei liigu piirkondade vahel vabalt. Näiteks tähendab ülekandevõimsuste puudujääk seda, et kui Soomes on võimsuse ülejääk 1500 MW ning Soome

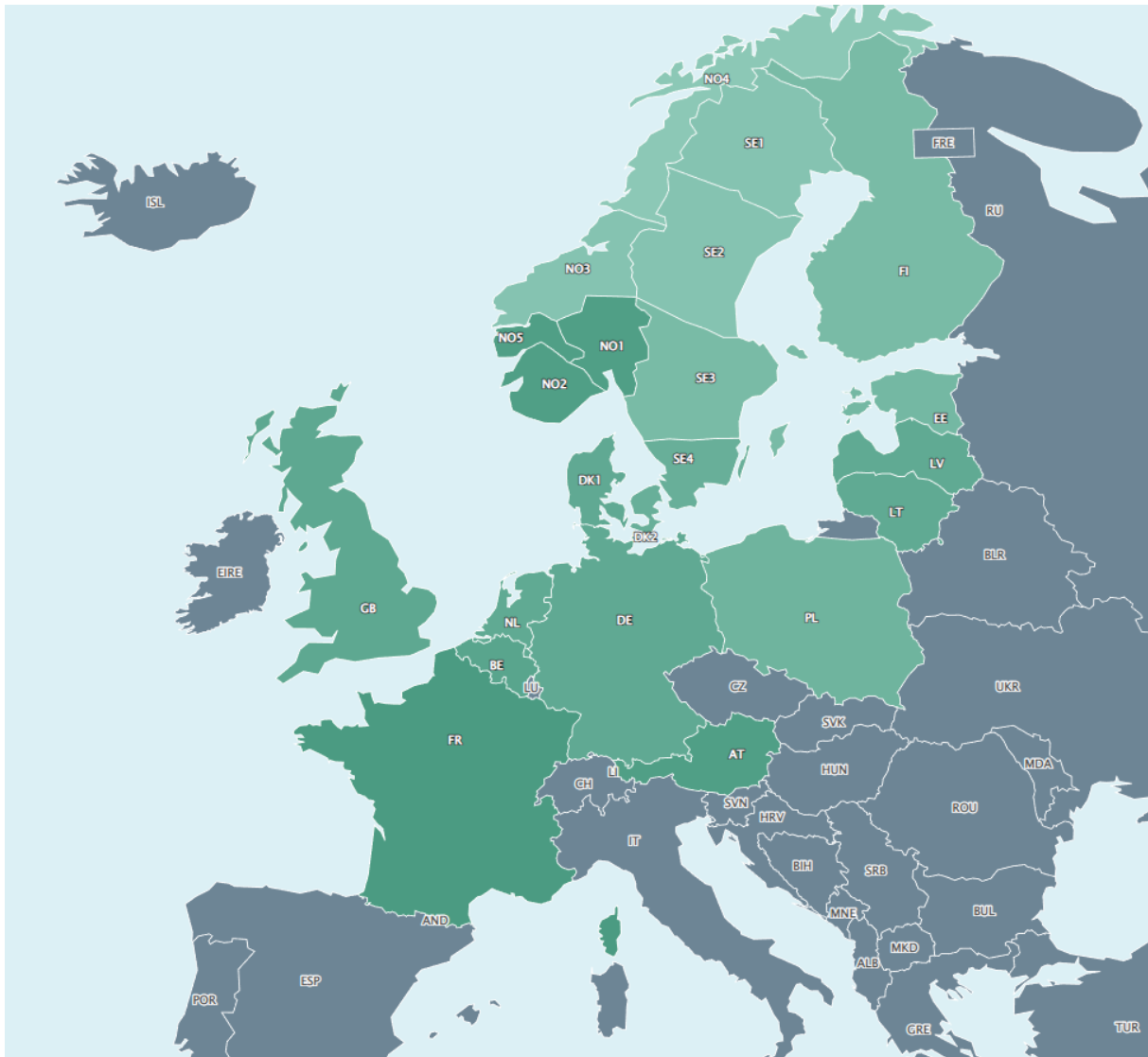
---

³ Nimekiri Euroopa elektriturukorraldajatest on leitav siit: nemo-committee.eu/designated-NEMOs.pdf

⁴ Päev ette turg (inglise keeles - *day-ahead market*) elektriturg on elektrituru osa, kus börsil kaubeldakse päev-ette igaks tunniks tarnitava elektrienergiaga,

⁵ Päevasisene turg (inglise keeles - *intraday market*)- turg mida kasutatakse turuosaliste (elektritootjate, -müüjate, bilansihaldurite) poolt enda positsioonide täpsustamiseks

sooviks selle suunata Eestisse ei suudaks Eesti kogu võimsust vastu võtta, sest puudub vajalik ülekandevõimsus (maksimaalne ülekandevõimsus on 1016 MW).

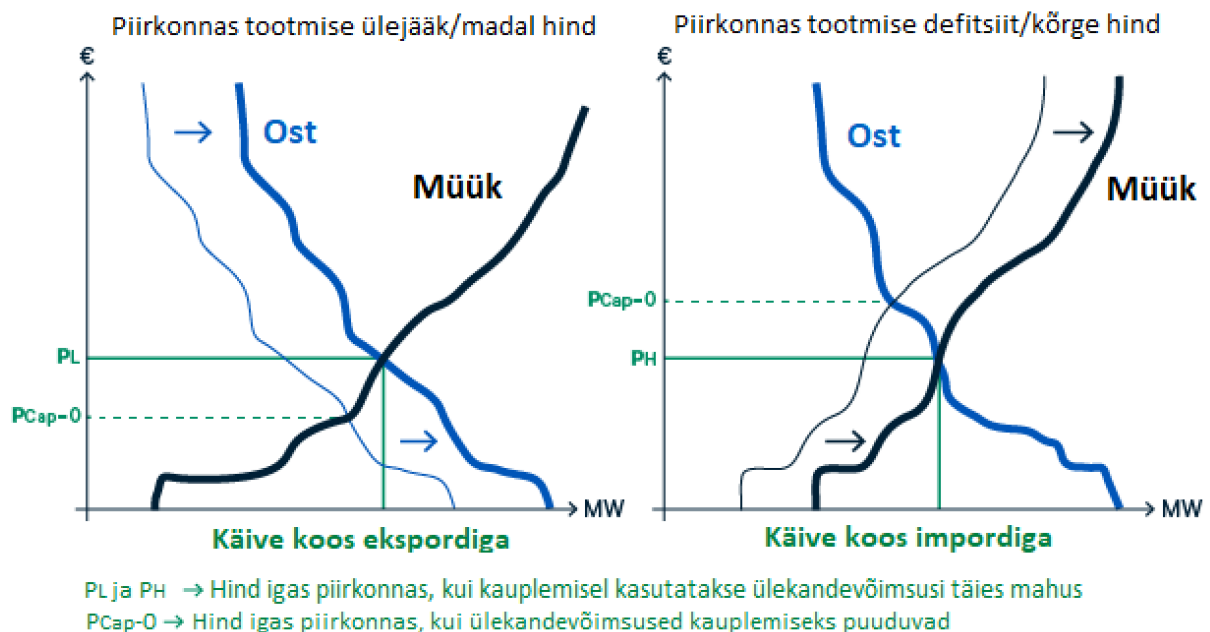
Joonis 2. Elektribörsi hinnapiirkonnad. Rohelisel foonil on märgitud riigid, kus elektribörsi korraldajaks on Nord Pool. (*Nord Pool*)

Eesti ja teised Balti riigid moodustavad osa Euroopa ühtsest elektriturust. Euroopa ühtne elektriturust tähendab, et erinevate hinnapiirkondade vahel on mitmeid ühendusi ja elekter kandub madalama hinnaga piirkonnast (rohkem tootmist kõrgema hinnaga piirkonda (rohkem tarbimist) ning seda vastavalt piirkondade vaheliste ühenduste võimekusele. Kui hinnapiirkondade vahelisi ühendusi oleks alati piisavas mahus, s.t et puudujääki ühenduste võimsuse mahus ei tekiks, oleks kogu Euroopas kogu aeg üks hind ning see oleks justkui üks hinnapiirkond. Samas jääb aga aeg-ajalt ühenduste mahust siiski puudu ja sellisel juhul kujuneb hinnapiirkonna hind kõrgemaks seal, kus on suurem tootmise defitsiit ja/või kallimad tootmisvõimsused ning vähem taastuvenergiat. Hinnapiirkondade hinnad kujunevad päev-ette turul pakkumise ja tootmise kõverate lõikumisel, arvestades elektrienergia ekspordi ja importi. Hinnapiirkondade ühtlustamise peamine eesmärk on luua sobiv keskkond vajalike investeeringute turule toomiseks just sinna piirkondadesse, kus on suurem puudujääk

tootmisvõimsustest. Selleks on vajalik suunata investeeringuid eelkõige olulise puudujäägiga - ja kallimate tootmisvõimsustega ning suurema tarbimisega piirkondadesse.

1.1 Päev-ette turg ja hinna kujunemine

Eelnevalt on väljatoodud, et päev-ette (*day-ahead*) elektriturg on elektrituru osa, kus börsil kaubeldakse päev-ette igaks tunniks tarnitava elektrienergiaga. Elektrienergia hind kujuneb kindlal kokkulepitud perioodil tehtud pakkumiste alusel marginaalse hinnastamise (*marginal pricing*) põhimõttel igaks tunniks. Päev-ette turuhind on tarbijate jaoks kõige olulisem indikaator. Ka börsihinna elektripaketid lähtuvad just päev-ette turuhinnast. Päev-ette turul tehakse hinnaarvutus kogu Euroopa ühtse elektrituru arvestuses ja hinnaerinevused piirkondade vahel tekivad siis, kui piirkondade vaheliste ühenduste võimsused on maksimaalselt ära kasutatud. Elektrienergia kaubandus on korraldatud läbi elektribörside, mis koguvad kokku erinevate hinnapiirkondade ostu- ja müügipakkumised, hinnapiirkondade vaheliste ühenduste võimsuste andmed ja saadavad need Euroopa ühisesse hinnaarvutuse algoritmi (*Euphemia*). See algoritm saadab tulemused (arvutatud elektrihinnad erinevates hinnapiirkondades ja vood hinnapiirkondade vahel) tagasi elektribörsidele, kes edastavad kauplemistulemused (hinnad ja mahud) oma piirkonna turuosalistele. Euroopa Liidu ülese hinnaarvutamise algoritmi printsiibid on kehtestatud metoodikas⁶. Lõplik hind kujuneb pakkumise ja nõudluse kõverate lõikumisel, mida illustreerib joonis 3.

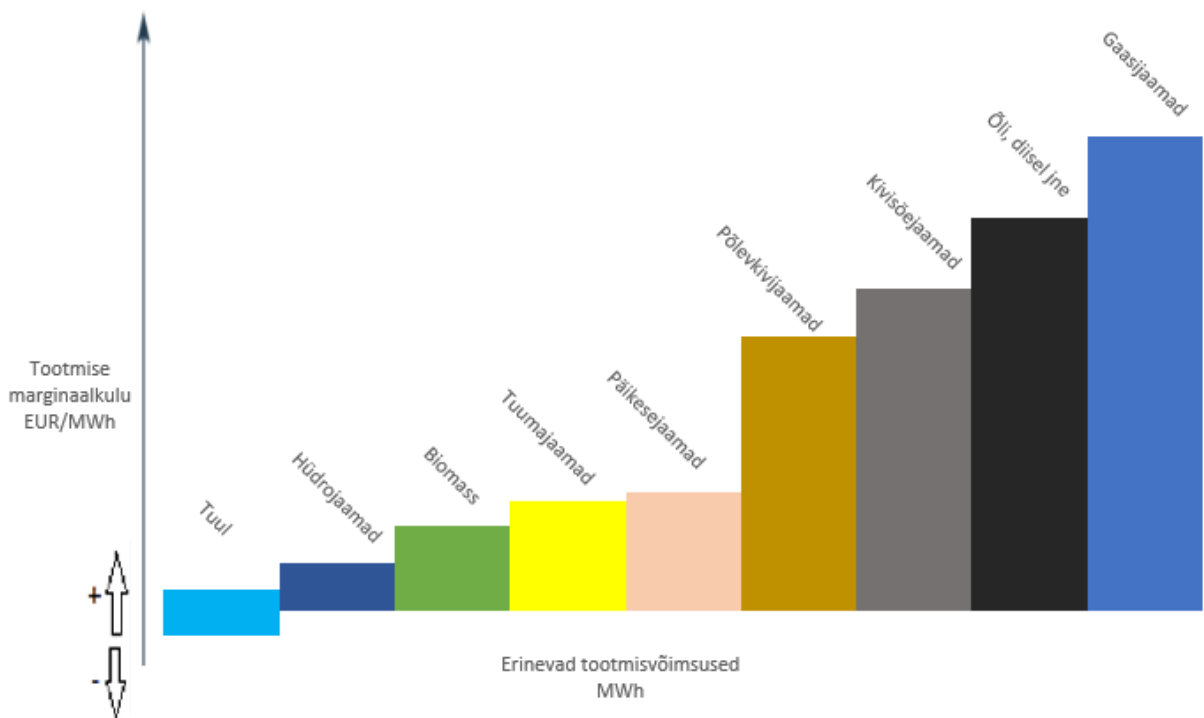

Joonis 3. Elektrienergia hinna kujunemine nõudluse ja pakkumise kõvera alusel (*Nord Pool*)

Päev-ette elektrienergia turuhinda mõjutavad tootmisvõimsuste tehtud müügipakkumise hind, elektrienergia nõudlus ehk tarbimise maht ning selle ostupakkumiste hind. Kahe kõvera (pakkumise ja nõudluse) tasakaalupunktis tekib elektrienergia turuhind. Päev-ette turul

⁶ Metoodikaga on võimalik tutvuda siin: <https://www.nemo-committee.eu/publication-detail/in-force-algorithm-methodology>

kasutusel olev marginaalse hinnastamise põhimõtte, vastavalt CACM-ile⁷, näeb ette, et tootmisvõimsuste müügipakkumised tehakse muutuvkulude baasil ning kõige kõrgema hinnaga turule pääsenud pakkumine teeb hinna kõigi jaoks. Erinevad tootmisvõimsused teevad turule erineva hinnaga müügipakkumisi, kuna muutuvkulud on väga erinevad. Vastavalt nõudluse suurusele pääsevad turule/realiseeritakse müügipakkumised alates soodsamatest, kuni nõudlus on kaetud. Turuhinna vastaval tunnil kujundab kõige kõrgema hinnaga realiseeritud müügipakkumine. Mitte-juhitavat taastuvenergiat (nt tuule- ja päikeseenergia) pakutakse turul sageli null- või isegi negatiivse hinnaga, kuna taastuvenergia puhul selle hinnas muutuvkulu sisuliselt puudub, samas kui põlevkivi-, söe- ja gaasijaamade pakkumised on müügikõvera tipus nagu illustreerib joonis 4.

Joonis 4. Elektrienergia tootmisvõimsuste järjestamine marginaalkulude baasil

Kui elektrienergia hinnad tõusevad turul väga kõrgeks, võib lõpliku hinna kujundajaks olla hoopiski elektrienergia tarbimise pool - seda näiteks juhul, elektrienergia suurtarbija (nt toiduainetetööstus, puidutööstus jt) on sõlminud elektrimüüjaga lepingu, et alates teatud hinnast ta enam elektrit ei tarbi või vähendab tarbimist oluliselt. Sellise kokkuleppe sõlmimisel esitab elektrimüüja ostupakkumise sellele tuginedes ehk mitte põhimõttel, et ükskõik mis hinnaga ostetakse kõik ära, vaid kõrgema hinna puhul nõudlus väheneb.

1.2 Päevisisene turg ja hinna kujunemine

Päevisisest turgu kasutatakse turuosaliste (elektritootjate, -müüjate, bilansihaldurite) poolt enda positsioonide täpsustamiseks. Näiteks taastuvate ja juhitamatute tootmisvõimsuste prognoosi täpsustumisel, või ka tarbimise prognoosi täpsustumisel, täiendavate koguste ostuks/müügiks turult, eesmärgiga vähendada võimalikku bilansiviga, kuna iga turuosaline

⁷ Määrus on leitav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R1222&from=EN>

peab tagama oma bilansivastutuse. Üheks peamiseks erinevuseks päev-ette turuga on päevasise turu hinnastamise põhimõte. Kui päev-ette turul on tegemist marginaalse hinnastamise põhimõttega, siis päevasisesel turul määratakse hinnad „*pay-as-bid*“ protsessi käigus, mis tähendab, et hinnad kujunevad pideva kauplemise käigus iga sooritatud tehingu alusel.

1.3 Nord Pool elektribörsi pakkumistüübid

Nord Pool võimaldab börsil kauplemiseks kasutada nelja erinevat pakkumistüüpi, milleks on: tunnised pakkumised, plokkpakkumised, pakkumised eksklusiivsete gruppidega ja paindlikud pakkumised.

Suurim osa päev-ette turu mahust kaubeldakse tunniste pakkumiste põhjal. Sellist liiki pakkumiste korral määrab turuosaline ära müügi-/ostukoguse vastaval tunnil kas hinnast sõltuvalt või mittesõltuvalt. Hinnast mittesõltuva pakkumise puhul määratakse ostu- või müügipakkumisel ära energia kogus ning kaks hinnaastet (minimaalne võimalik hind ja maksimaalne võimalik hind). Selliste pakkumiste korral soovib turuosaline osta või müüa kindla koguse energiat igal juhul, olenemata turuhinnast. Joonis 5 kirjeldab vastavat liiki pakkumist, kus turuosaline soovib osta 70 MW iga hinnaga vahemikus -500 kuni 4000 eurot, kõigil 24 tunnil.

Hind		
Tund	-500	4 000
01	70	70
02	70	70
03	70	70
:		
24	70	70

Joonis 5. Hinnast mittesõltuv pakkumine (Nord Pool)

Hinnast mittesõltuvaid pakkumisi võivad ostupakkumistena turule teha näiteks bilansihaldurid/elektrimüüjad, kes igal juhul tahavad katta tarbijate nõudluse. Müügipakkumistena väga madala (negatiivse) marginaalkuluga tootmisüksused (näiteks tuuleenergia), kes igal juhul soovivad turule pääseda.

Hinnast sõltuvate pakkumiste korral on turuosalisel võimalik ära määrata ostetav või müüdav energiakogus sõltuvalt hinnast ja iga tunni kohta. Sellist pakkumist on kirjeldatud joonisel 6, kus näiteks esimesel tunnil soovib turuosaline osta 50 MW energiat, kui turul on hind vahemikus -500 kuni 50 eurot. Kui turuhind ületab 50 euro piiri kuid jääb alla 55,1 euro, siis turuosaline ei soovi energiat osta ega müüa. Hinnavahemikus 55,1 kuni 60 eurot soovib turuosaline turule müüa 10 MW energiat ning kui turuhind on kõrgem kui 60,1 eurot, 30 MW energiat.

Hind Tund	-500	50	50.1	55	55.1	60	60.1	4 000
01	50	50	0	0	-10	-10	-30	-30
02	100	70	0	0	-50	-50	-100	-100
03	150	50	0	0	-10	-10	-30	-30
:	:	:	:	:	:	:	:	:
24	170	100	0	0	-5	-5	-30	-30

Joonis 6. Hinnast sõltuv pakkumine (*Nord Pool*)

Hinnast sõltuv pakkumisstrateegia on kasutusel näiteks fossiilsetel kütustel põhinevatel energiatootmisüksustel, kuna sellist tüüpi jaamadel on stiimul turule energiat müüa alates teatud turuhinnast, mis ületab nende marginaalkulu. Jaamad, mis koosnevad erineva marginaalkuluga tootmisplokkidest, sisenevad turule vastavate plokkidega, mille marginaalkulu on turuhinnast madalam. Tulenevalt sellest võib jaama pakutav kogus turule sõltuda turuhinnast. Lisaks võib jaam teatud tingimustel turule siseneda ka marginaalkulust soodsama hinnaga, näiteks kui lühiajaliselt on turuhind madalam kui jaama marginaalkulu, siis on majanduslikult kasulik tootmisploki võimsust alla reguleerida ning müüa turule väiksemas koguses soodsamalt energiat, kui lühiajaliselt tootmisplokk välja lülitada, kuna ploki taaskäivitamise kulud on kõrgemad, kui alla marginaalkulu müüdüd energiast tekkiv kahjum.

Plokkpakkumise puhul määratakse kindlaks energiakogus ja hind teatud arvu järjestikuste tundide kohta samal päeval. Näiteks pakub tootmisüksus turule 200 MW energiat igal tunnil vahemikus 13.00 kuni 18.00, hinnaga 400 eurot/MWh. Plokkpakkumised on reeglina „kõik või mitte midagi“ tingimusega ehk need kas aktsepteeritakse täielikult (igaks tunniks) või lükatakse tagasi täies mahus (ei pääse turule ühelgi tunnil). Plokkpakkumiste hinda võrreldakse päev-ette turu vastavate tundide keskmiste hindadega.

Müügiplokkide korral:

- Kui plokkpakkumise hind on madalam kui piirkonna keskmine päev-ette turu hind plokis määratud perioodil, siis plokk aktsepteeritakse täielikult (juhul kui ei ole paradoksaalselt tagasilükatud (vt selgitust allpool).
- Kui plokkpakkumise hind on kõrgem kui piirkonna keskmine päev-ette turu hind plokis määratud perioodil, siis plokk lükatakse täielikult tagasi.
- Kui plokkpakkumise hind on täpselt võrdne piirkonna keskmise päev-ette turu hinnaga plokis määratud perioodil, siis plokk võidakse täielikult aktsepteerida või täielikult tagasi lükata.

Ostuplokkide korral:

- Kui plokkpakkumise hind on kõrgem kui piirkonna keskmine päev-ette turu hind plokis määratud perioodil, siis plokk aktsepteeritakse täielikult (juhul kui ei ole paradoksaalselt tagasilükatud).
- Kui plokkpakkumise hind on madalam kui piirkonna keskmine päev-ette turu hind plokis määratud perioodil, siis plokk lükatakse täielikult tagasi.

- Kui plokkipakkumise hind on täpselt võrdne piirkonna keskmise päev-ette turu hinnaga plokis määratud perioodil, siis plokk võidakse täielikult aktsepteerida või täielikult tagasi lükata.

Plokkipakkumised on vähem paindlikumad võrreldes tunniste pakkumiste tüübiga ja kasutusel reeglina jaamade poolt, kes soovivad toota järjest rohkem kui üks tund ning sellega minimiseerida jaama tootmisplokkidega seonduvaid käivitamise- ja väljalülitamiskulusid.

Plokkipakkumised nii müügi- kui ka ostuplokkide korral aktsepteeritakse, kui plokkipakkumise hind on täpselt võrdne piirkonna keskmise päev-ette turu hinnaga plokis määratud perioodil. Lisaks, kui sellisel juhul esinevad mitu identset plokkipakkumist (neist ainult ühe saab aktsepteerida), siis ebavõrdse kohtlemise vältimiseks valitakse aktsepteeritav plokkipakkumine välja juhuslikult.^{8,9,10}

Paradoksaalne tagasilükkamine toimub juhul, kui näiteks müügiplokkipakkumise vastuvõtmisel kujuneks keskmiseks päev-ette turu hinnaks plokis määratud perioodil plokis määratud hinnast madalam hind. Müügiplokkipakkumise tagasilükkamisel, kujuneb keskmiseks päev-ette turu hinnaks plokis määratud perioodil plokis määratud hinnast kõrgem hind.

Plokkipakkumisi on võimalik ka omavahel siduda ehk ühe ploki aktsepteerimine on võimalik teha sõltuvalt teiste plokkide aktsepteerimisest/tagasilükkamisest. Näiteks kui teatud tootmisüksusel on kõrged käivitus-/väljalülituskulud. Sellisel juhul võib tootja esimesele plokkipakkumisele (emaplokkile) seada kõrgema hinna, et katta käivitamise ja väljalülitamisega seotud kulud, ning pakkuda sellega seotud plokkide (tütarplokkide) madalama hinnaga. Tütarplokkide aktsepteerimise tingimus on see, et emaplokk on samuti aktsepteeritud, kuna emaplokk katab jaama käivitamise ja väljalülitamise kulud.

Plokkipakkumistele on võimalik turuosaliste poolt juurde lisada minimaalse aktsepteerimissuhte komponent (MAR), mis võimaldab vähendada plokkide suurust. Näiteks plokk, millele on määratud MAR=1 (100%) on tavaline „kõik või mitte midagi“ pakkumine ja seega kas täielikult aktsepteeritav või täielikult tagasilükatav. Plokk, millele on määratud MAR=0,5 (50%), on kärbitav 50% mahus ning kui MAR=0 (0%), siis sellisel juhul on plokk täielikult kärbitav. MAR komponent määratakse kõikideks plokkipakkumises määratud tundideks ühe kindla suurusega.

Profiilplokkipakkumiste puhul võib pakkumises määratud energia maht erineda kogu plokis määratud perioodi vältel (ühes plokis ei saa olla nii tootmis- ja tarbimisvõimsust). Põhjamaade ja Balti regioonis on minimaalseks pakkumise pikkuseks kolm tundi. Algus- ja lõppaeg määratakse pakkuja poolt, profiilplokkipakkumisi on võimalik omavahel siduda ning määrata ka MAR komponent. Profiilplokkipakkumise vastuvõtmise/tagasilükkamise otsuse tegemisel kasutatakse plokis pakutava mahu kaalutud keskmist hinda ning võrreldakse seda piirkonna keskmise päev-ette turu hinnaga plokis määratud perioodil.

---

⁸ Nord Pool AS päev-ette turu reeglid

https://www.nordpoolgroup.com/499347/globalassets/download-center/rules-and-regulations/day-ahead-market-regulations_sdac-11.05.22-.pdf

⁹ Euphemia algoritmi kirjeldus

<https://www.nordpoolgroup.com/globalassets/download-center/single-day-ahead-coupling/euphemia-public-description.pdf>

¹⁰ Nord Pool AS plokkipakkumise tootekirjeldus

<https://www.nordpoolgroup.com/en/trading/Day-ahead-trading/Order-types/Block-bid/>

Eksklusiivse grupi puhul on tegu kogumiga, mis sisaldab endas müügi- ja/või ostuplokke, millest on ainult üks võimalik aktiveerida. Eksklusiivses grupis sisalduvaid plokkipakkumised võivad olla kärbitavad ning sellisel juhul MAR komponent peab olema suurem kui 50%, kuid neid ei ole võimalik omavahel siduda.

Lisaks on võimalik plokke pakkuda ka paindlike pakkumistena. Paindlike plokkipakkumiste puhul võib maksimaalselt plokis määratud perioodiks olla 23 järjestikust tundi ja seda võib määrata igaks perioodiks vahemikus 00:00 kuni 24:00. Ploki käivitamistund määratakse ära mitte pakkumuse tegija poolt, vaid algoritmi poolt, mille eesmärgiks on välja valida selline aeg, mille korral vastav plokk pakuks parimat sotsiaalmajanduslikku kasu. Sellist tüüpi pakkumised annavad näiteks suure tarbimismahuga ettevõtetele võimaluse anda võimsust tagasi päev-ette turule, kui teatud perioodiks otsustatakse tarbimist vähendada.

1.4 Bilansiturg ja reguleerimisturg ning hinna kujunemine

Bilansiturgu kasutatakse süsteemihalduri (Eestis Elering AS) poolt bilansi tasakaalustamiseks. Eesmärgiga, et elektri tootmine ja tarbimine läheksid omavahel kokku ja elektrisüsteem oleks tasakaalus. Tootmine ja tarbimine on päev-ette ja päevasisesel turul planeeritud turuosaliste poolt, samas tegelikest andmetest esineb alati mingeid kõrvalekaldeid, mis on normaalne, seega süsteemihaldur tegeleb tunnisiseselt bilansi hoidmisega. Bilansiturul kujuneb hind marginaalse hinnastamise põhimõttel.

Alates 2018. aasta 1. jaanuarist käivitus Baltikumis ühine reguleerimisturg. Reguleerimisturu eesmärgiks on tasakaalustada tarbimist ja tootmist ehk stabiilse sageduse tagamine süsteemis. Sellest tulenevalt algab reguleerimisturul kauplemine pärast päev ette ja päevasisesel turu ajaakna sulgemist, et vajadusel kahe eelneva turu toimumise järgselt tekkinud eabilanssi katta. Kõnealusel turul on turuosalistel võimalik pakkumisi, nii üles reguleerimiseks kui ka alla reguleerimiseks, teha otse süsteemihalduritele, kes elektrisüsteemi stabiilsuse hoidmiseks võivad vastavaid pakkumisi aktiveerida. Reguleerimisturu käivitumisega paralleelselt hakkasid Baltimaad süsteemi võimsusbilansi juhtmina koordineeritud korras eesmärgiga suurendada elektrisüsteemi juhtimise kuluefektiivsust sh vähendada Baltikumi summaarset eabilanssi. Baltikumi tasakaalustamine toimub nomineeritud süsteemihalduri juhtimisel ning nomineeritud süsteemihalduri roll on lepinguliselt Baltikumi süsteemihaldurite vahel kvartaalselt roteeruv, siinjuures Elering on olnud nomineeritud süsteemi juhtija 2018. aasta algusest.

Nomineeritud süsteemihalduri ülesandeks on Baltikumi reguleerimisturu käitamine, Baltikumi summaarse eabilansi reaalaajas jälgimine ning reguleerimisvõimsuste aktiveerimise initsieerimine Baltikumi võimsusbilansi tasakaalustamise eesmärgil.

Iga süsteemihalduri vastutusalasse kuulub: reguleerimisteenuse pakkujate poolt esitatud reguleerimisreservide pakkumiste edastamine Baltikumi ühisesse pakkumiste nimekirja, enda juhtimispiirkonna talitluskindluse tagamine eest, otsuse langetamine reguleerimispakkumiste aktiveerimise osas eriolukordades, bilansiselgituse läbiviimine süsteemihalduri piirkonna siseselt.

Baltikumi reguleerimisturule saavad reguleerimisreservide pakkumisi esitada süsteemihalduriga vastava reguleerimisteenuse osutamise lepingu sõlminud turuosalised.

Reguleerimisturul osalemise osas on lepingu sõlminud Eesti, Läti ja Leedu turuosalised. Lisaks, Elering omab Kiisal avariireservjaama, mis käivitatakse siis, kui süsteemis on avariiolukord¹¹. Balti bilansituru reeglite punkti 18.2 kohaselt tohib Kiisa avariireservjaama ainult siis aktiveerida, kui reguleerimisturul on kõigi teiste turuosaliste reservid käiku lastud¹².

Pakkumiste esitamise lõpptähtaja järgselt koondab iga süsteemihaldur tema piirkonnas tegutsevatelt reguleerimisteenuse osutajatelt saadud pakkumised kokku ning edastab need teistele Balti süsteemihalduritele, mille tulemusel valmib Baltikumi ühine reguleerimispakkumiste nimekiri (*common merit order list*). Seejuures reguleerimiskorralduste andmine sh ka muu andmevahetus reguleerimisteenuse pakkujaga toimub alati kohaliku süsteemi tasandil.

Reguleerimisreservide pakkumiste tegemine on turuosalistele vabatahtlik. Eesti turuosaliste poolsete pakkumiste tegemise eelduseks on Eleringiga kahepoolse lepingu sõlmimine, kus on kindlaks määratud pakkumiste tegemise protseduur ja tingimused. Turuosalised võivad reguleerimisreservide pakkumisi esitada või juba tehtud pakkumisi muuta kuni 45 minutit enne operatiivtunni algust. Reguleerimisreserv peab olema täies mahus aktiveeritav 15 minuti jooksul alates aktiveerimise korralduse andmisest ning selle katkematu täies mahus realiseerimine peab olema tagatud operatiivtunni lõpuni.

Lisaks vahendab Eleringi Balti ühises pakkumiste nimekirjas olevaid reguleerimisreservide pakkumisi Soome elektrisüsteemi süsteemihaldurile ning Soome süsteemihaldur vahendab oma vastutuspiirkonnast tulnud reguleerimisreservide pakkumisi läbi Eleringi Balti süsteemihalduritele.¹³

Täiendavalt on võimalik lugeda elektriturukorraldusest Konkurentsiameti analüüsist: „Euroopa elektrituru ülesehitus Eesti näitel, regulatsiooni paindlikkus ja võimalused turukorralduslikeks muudatusteks“¹⁴.

2 Kirjeldus 17. august 2022 elektribörsi hindade osas

17. august 2022 tõusis keskmine elektrihind Eesti hinnapiirkonnas 682,05 euroni/MWh ja ühel tunnil kella 18.00 kuni 19.00 oli elektrihind 4000 eurot/MWh, mis oli elektribörsi maksimum hind. Samuti tõusis 17. august 2022 keskmine elektrihind Lätis ja Leedus, kus keskmine hind oli mõlemas riigis 823,98 eurot/MWh ning ühel tunnil oli elektrihind 4000 eurot/MWh. Jooniselt 7 on näha 17. augusti 2022 päev-ette turu keskmiseid elektrihindu erinevates hinnapiirkondades ning joonisel 8 on 17. augusti 2022 ühe tunni kell 18-19 päev-ette turu elektrihinda erinevates hinnapiirkondades.

---

¹¹ Avariireservjaam on elektrijaam, milles toodetakse elektrienergiat süsteemi või süsteemiga elektrilises ühenduses oleva teise riigi elektrisüsteemi tootmisvõimsuse või ülekandevõimsuse ootamatu väljalülitumise korral või kui on ohustatud süsteemi varustuskindlus (elektrituruseadus § 3 punkt 1)

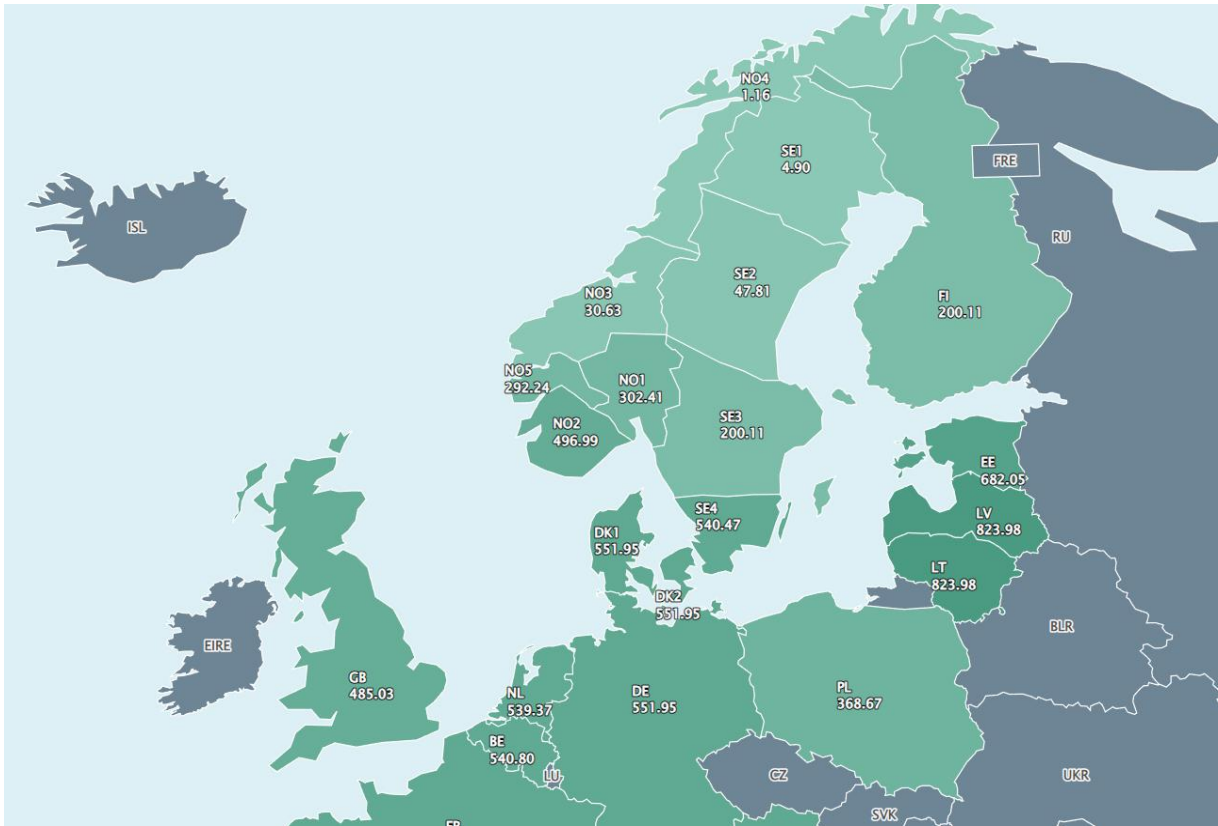
¹² Balti bilansituru reeglid:

<https://elering.ee/sites/default/files/public/Teenused/Bilansiteenus/Annex%2010%20Baltic%20Balancing%20Market%20Rules%2020211221.pdf>

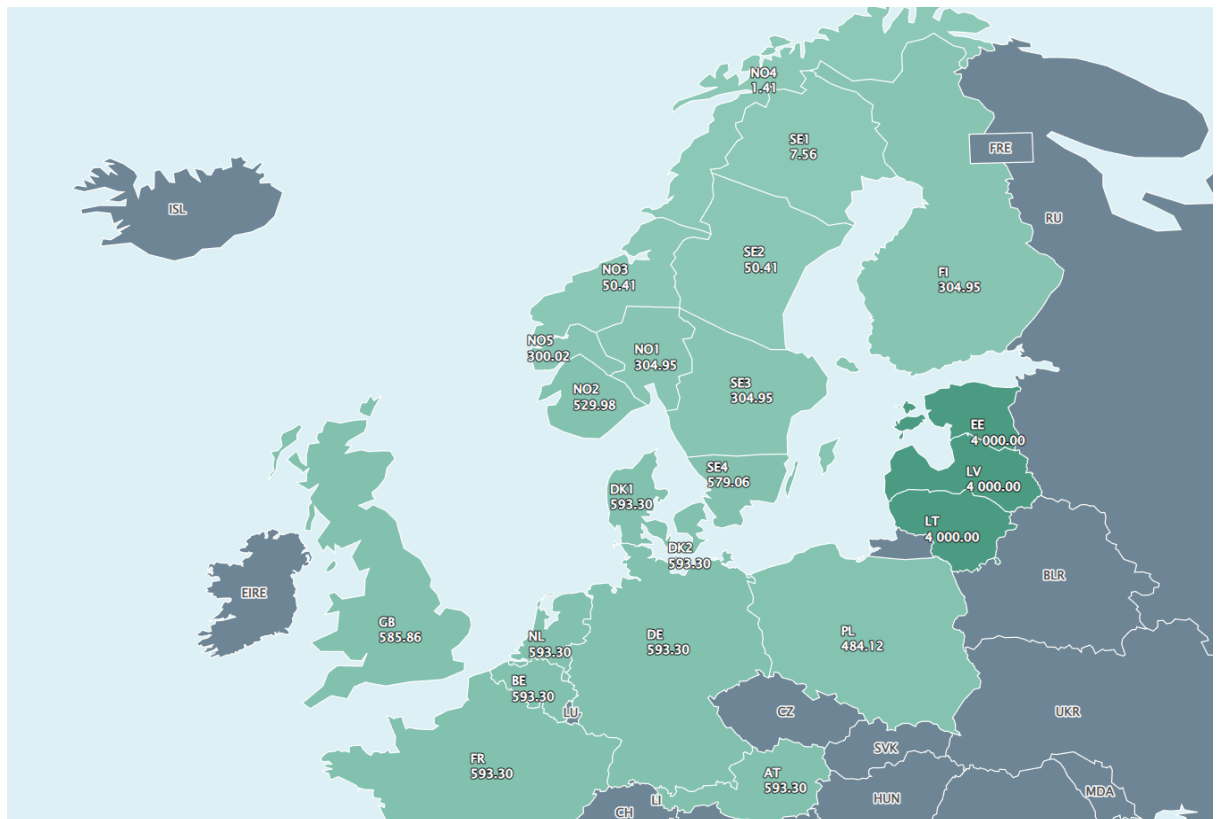
¹³ <https://elering.ee/elektrituru-kasiraamat/4-bilansihaldus/41-bilansihalduse-ulevaade>

¹⁴ Konkurentsiameti analüüs on leitav siit:

https://www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/euroopa_elektriturg_29.03.2022_.pdf

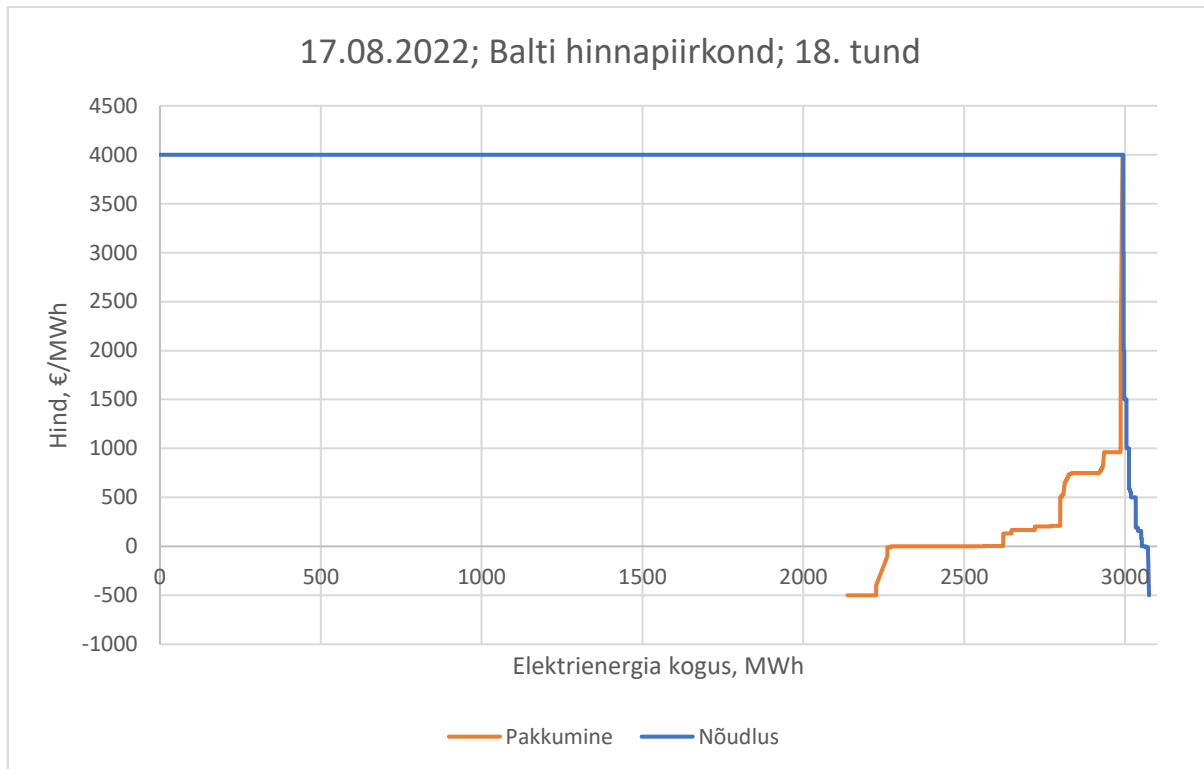

Joonis 7. Nord Pool elektribörsi päev-ette turu keskmised elektri hinnad 17. august 2022 (*Nord Pool*)

Joonis 8. Nord Pool elektribörsi päev-ette turu elektri hinnad 17. august 2022 kell 18-19 (*Nord Pool*)

Joonisel 9 on toodud Balti riikide päev-ette turu pakkumis- ja nõudluskõver 17. augusti 2022 tunni 18-19 kohta. Jooniselt 9 on näha, et 17. augusti 2022 päev-ette turu kell 18-19 nõudlus- ja pakkumiskõver omavahel ei lõikunud. Nõudlus- ja pakkumiskõver ei lõikunud omavahel seetõttu, et päev-ette turul kell 18-19 jäi puudu pakkumist, kuna märkimisväärne osa Eesti tootmisüksustest ei olnud hoolduste/remonttööde tõttu kättesaadav, osade elektritootjate pakkumised lükati paradoksaalselt tagasi ning piiriüleste ühenduste ülekandevõimsuse piiratusel tingituna. Kuna päev-ette turul ei olnud piisavalt pakkumist, siis hind kerkis päev-ette turu maksimaalsele hinna tasemele ehk 4000 euronit/MWh kohta. Päev-ette turu minimaalse ja maksimaalse hinna regulatsioon on paika pandud üleeuroopalise meetodikaga¹⁵.

Joonis 9. Nord Pool pakkumis- ja nõudluskõver Balti piirkonnas päev-ette turul 17. augustil 2022 tunnil 18-19 (*Nord Pool*)

2.1 Põhjused, mis kergitasid elektrihipa 17. august 2022

28.12.2011. a jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1227/2011 energia hulгимүүgituru terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta (REMIT)¹⁶ Määruse eesmärk on ära hoida kuritarvitused energia hulгимүүgiturul ning kaitsta sellega lõpptarbijaid. Määrusega kehtestatakse eeskirjad, mis keelavad energia hulгимүүgiturges mõjutavad kuritarvitused nagu kauplemise siseteabe põhjal ning turuga manipuleerimise. Järelevalvet määruse nõuete täitmise üle teostab Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (ACER) tihedas koostöös

¹⁵ Meetodika on võimalik tutvuda siin: https://www.nemo-committee.eu/assets/files/nemo_committee_files/acer-sdac-anex.PDF

¹⁶ REMIT-iga on võimalik tutvuda siin: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R1227&from=EN>

riiklike reguleerivate asutustega, milleks Eestis on Konkurentsiamet (täpsemalt vt REMIT kohta lisa 2).

Järgnevalt toob Konkurentsiamet välja põhjused, mis kergitasid keskmist elektrihinda 17. august 2022 ja miks kell 18-19 Balti riikides piisavas koguses elektritootmisvõimsusi turule ei pääsenud. Analüüsiti, kas seda kas tegemist võis olla REMIT-i rikkumisega.

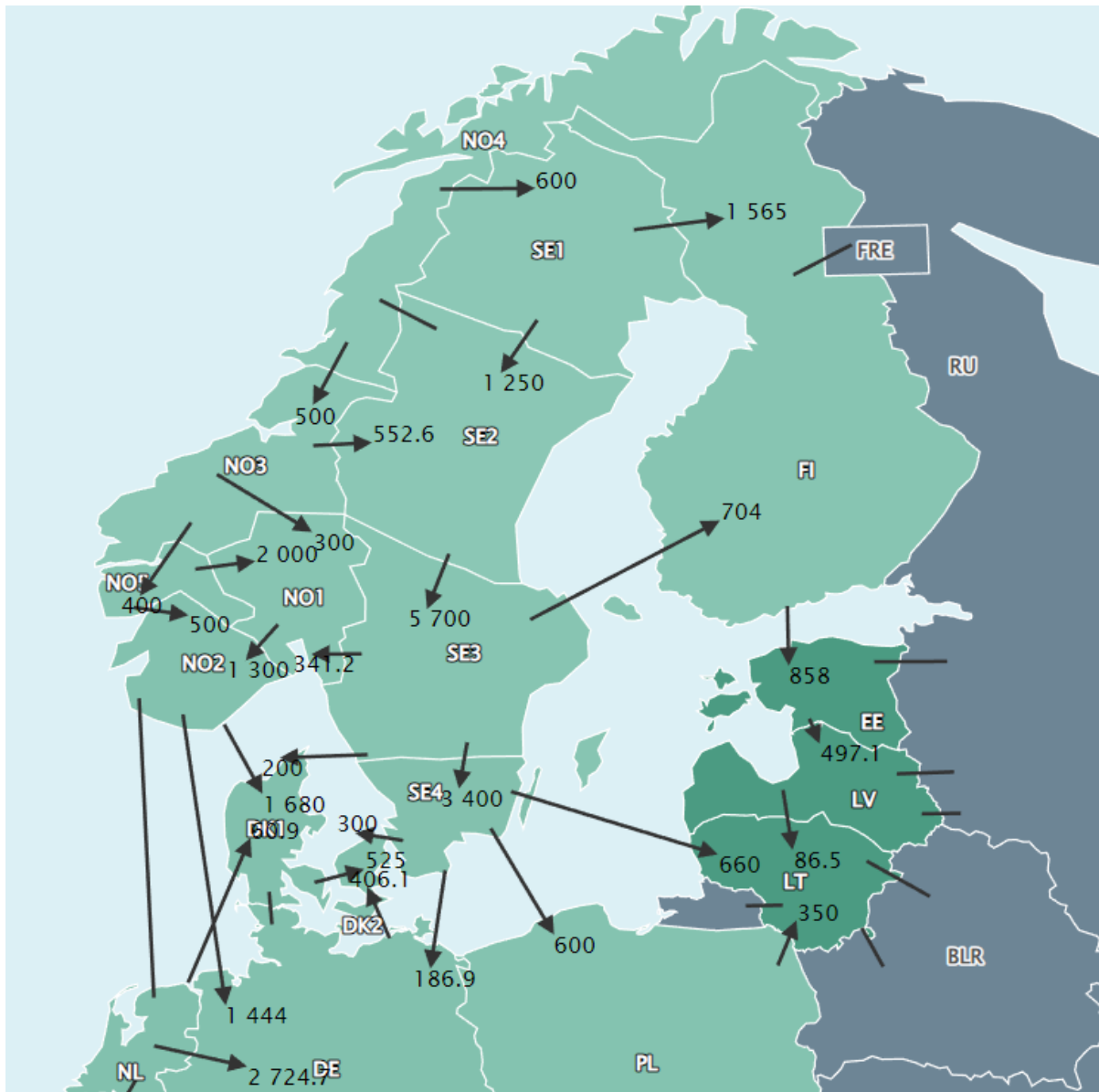
2.1.1 Piiriülesed ülekandevõimsused 17.08.2022

Kuna piiriülesed ülekandevõimsused mõjutavad oluliselt elektrihinna kujunemist, siis amet toob välja 17. augusti 2022 piiriüleste ülekandevõimsuste piirangud ja nende kasutatavuse. Joonisel 10 on välja toodud, mis mahus on ülekandevõimsusi kasutatatud ja mis suunas on elekter piiriüleselt liikunud.

Joonis 10. Ülekandevõimsuste maht (MW) ja elektri voo suund 17.08.2022 (Nord Pool)

Joonisel 10 selgub, et elekter on liikunud Soomest Eestisse piiriüleste ühenduste EstLink 1 ja EstLink 2 kaudu. Soomest Eestisse on liikunud 21357 MW ja Eestist Läti on läinud 14688,9 MW ning Läti ja Leedu puhul on osadel tundidel elektrivoog Lätist Leetu 1764,9 MW ja Leedust Läti on liikunud 1478 MW. Ühtlasi on Rootsist Leetu liikunud 16450 MW ning osadel tundidel on elektrivoog Poolast Leetu ja vastupidi. Leedust Poola on liikunud elekter mahus 1435,1 MW ja Poolast Leetu on liikunud elekter mahus 7027,5 MW. Nord Pooli andmetel on Poola vaadeldaval ajahetkel piiranud elektri eksporti, seetõttu on tegemist antud elektrienergia näol transiitvooga Poola naaberriikidest. Joonisel 11 on näha päev-ette turu elektrivoogu ja võimsusi 17.08.2022 kell 18-19.

Balti Elektriijaama vaheline liin) hooldusest, vastav turuteade on avalikustatud¹⁷. Eestist Lähti on ülekandevõimsus olnud 497,1 MW, kuid kell 18-19 on võimalik olnud 600 MW, kuigi Eesti ja Läti vaheliste liinide maksimaalne võimekus on 1447 MW. Eestil suunaga Lähti on ülekandevõimsust piiratud 847 MWh ulatuses, piiramine tulenes liini L300 (Tartu-Balti Elektriijaama vaheline liin) ja Tartu-Valmiera liini hooldusest vastav turuteade on avalikustatud¹⁸. Ülekandevõimsus suunal Lätist Leetu oli 86,5 MW, kuid kell 18-19 on võimalik olnud 701 MW, aga maksimaalne võimekus on 1201 MW. Seega Lätist suunal Leetu on ülekandevõimsust piiratud 500 MW, piiramine tulenes ülekandeliinide Grobina-Klaipeda 324, Jurbarkas - Bitenai LN531, Jelgava-Siauliai-Telsiai 305/457 hooldusest vastav turuteade on avalikustatud¹⁹. Elekter on liikunud Poolast Leetu transiitvoona mahus 350 MW, kuigi maksimaalne võimekus on 500 MW. Mis tähendab, et Poolast suunaga Leetu olevad ülekandevõimsust on piiratud 150 MW ulatuses, piiramine tulenes Poola elektrivõrgus oleva Alytus-Elk Bis 2 liini hooldustöödest vastav turuteade on avalikustatud²⁰. Elekter on liikunud Rootsist Leetu mahus 660 MW, kuigi maksimaalne võimekus on 700 MW. Mis tähendab, et Rootsist Leetu on ülekandevõimsust piiratud 40 MW ulatuses. Vastavalt Komisjoni Määruse (EL) nr 543/2013, 14. juuni 2013, mis käsitleb elektriturgudel andmete esitamist ja avaldamist kohaselt, ei pea pöhvõrguettevõtjad teavitama alla 100 MW piiranguid.

Baltikumi piiriüleste ühenduste koguvõimsuse maht naaberriikidega on 2216 MW, millest Baltikumi suunal 17.08.2022 kell 18-19 oli piiratud 348 MW. Kuna antud tunnil jäi turult puudu 2,14 MWh elektritootmisvõimsust, mis tõi kaasa olukorra, kus turuhind kerkis maksimaalsele tasemele, see oli 4000 eurot/MWh. Tulenevalt eeltoodust on Konkurentsiamet seisukohal, et Balti süsteemihalduritel on oluline omavahel koordineerida ülekandevõimsuste hooldusi ja planeeritud remonte ning tuleb vältida olukorda, kus hooldatakse või remonditakse olulisi ülekandevõimsusi samal ajal.

2.1.2 Balti riikide tootmisvõimsused 17.08.2022

Eestis toodeti 17.08.2022 13389 MWh, Lätis 3902 MWh ja Leedus 15027 MWh. Kell 18-19 langes tootmine Leedus 476 MWh-ni, tund varem oli tootmine üle 600 MWh, tootmine tõusis mõne võrra Lätis 385 MWh-ni ja Eestis oli tootmine 515 MWh (vt joonis 12).

---

¹⁷ Turuteade Soome suunal Eestisse ülekandevõimsuse piiramisest:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/50d24d09-cabe-4b9f-ac63-9da2d0a1d209/4>

¹⁸ Turuteade Eesti suunal Lähti ülekandevõimsuse piiramisest:

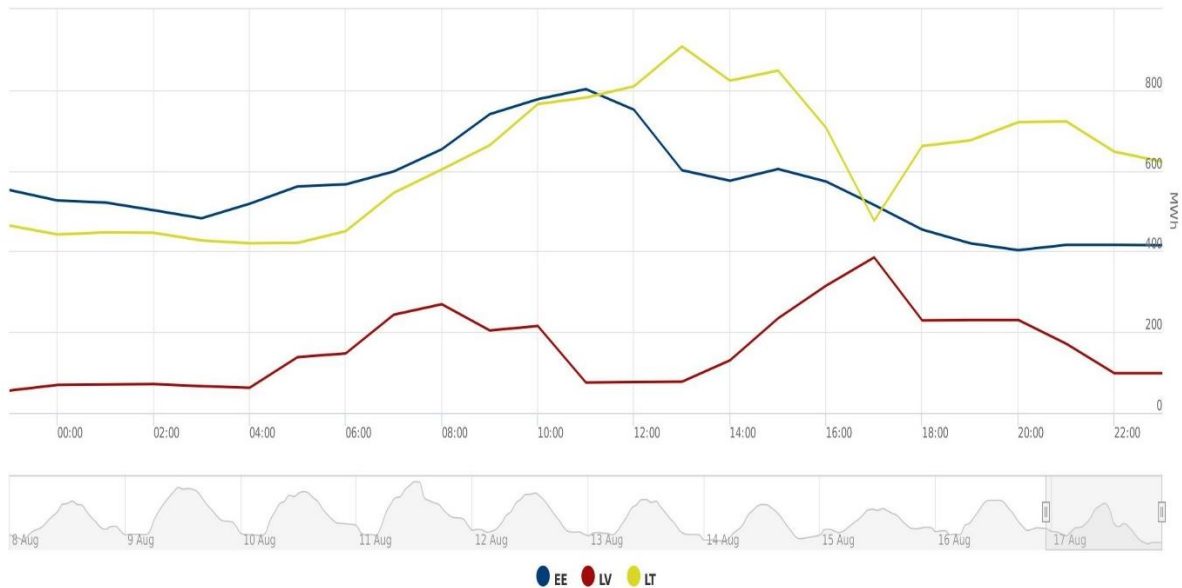
<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/39d190f7-bcf2-422c-b513-2f7820f0f33e/70>

¹⁹ Turuteade Lätist suunal Leetu ülekandevõimsuse piiramise kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/c0362d18-5f38-4b8b-a2dc-50a7f32aa361/32>

²⁰ Turuteade Poolast suunal Leetu ülekandevõimsuse piiramise kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/b89ab9fc-b423-4305-a4ed-ee5beabe9a80/1>

Joonis 12. Elektritootmine päev-ette turul 17. august 2022 Eestis, Lätis ja Leedus (*Nord Pool*)²¹

Eesti piirkonnas oli 17.08.2022 mittedaolevaid tootmisüksusi 6 tükki, mis moodustasid tootmisvõimsuse kokku mahus 1004 MW. Nendest tootmisüksustest 2, kogumahuga 447 MW, olid tööst väljas mitteplaneeritud ja 4 tootmisüksust planeeritud hoolduse tõttu. Eesti tootmisüksustest olid planeeritud hoolduse tõttu tööst väljas: Balti G11 (192 MW), Eesti G4 (98 MW), Eesti G6 (173 MW) ja Iru G2 (94 MW). Mitteplaneeritud oli tööst väljas Auvere G-1 (274 MW) ja Eesti G5 (173 MW). Eesti piirkonnas tööst väljas olevate tootmisüksuste kohta on turuteated avalikustatud^{22, 23, 24, 25, 26, 27}.

Lätis oli samal ajal tööst väljas 3 tootmisüksust, kogumahuga 246 MW, millest üks mitteplaneeritud. Tööst olid väljas hüdroelektrijaamadest Plavinas G07 (90 MW) ja Kegums G02 (18 MW), lisaks Latvenergo koostootmisjaam CHP-1 (138 MW). Läti piirkonnas tööst väljas olevate tootmisüksuste kohta on turuteated avalikustatud^{28, 29, 30}.

²¹ Kõikidel joonistel märgitud kellaajad Kesk-Euroopa ajas (CET).

²² Turuteade Balti G11 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/1716016d-c2bd-48c6-a53d-97231252c14f/7>

²³ Turuteade Eesti G4 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/cc3100f8-0787-43b3-b264-f699b2ce1676/5>

²⁴ Turuteade Eesti G6 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/df4287c5-3c18-4fff-aa35-ac480ea2c010/1>

²⁵ Turuteade Iru G2 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/4acfb633-a754-47e1-9aaa-40220dc2febd/2>

²⁶ Turuteade Auvere G-1 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/a180a0cc-ed23-4f2b-8c66-a958f3cd6234/3>

²⁷ Turuteade Eesti G5 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/7f421f3c-0255-4b10-81f9-c87dab2ff0ce/4>

²⁸ Turuteade Plavinas G07 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/1f01b514-7d9a-4f9f-bbe2-d54674e3c598/1>

²⁹ Turuteade Kegums G02 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/cd598881-7ba2-4bff-bb16-7eaf5364d0bd/2>

³⁰ Turuteade Latvenergo koostootmisjaama CHP-1 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/220c01bf-a4c5-4760-a6ef-83cf06c3c741/12>

Leedus oli samaaegselt planeeritult tööst väljas üks, Kauno elektrine, tootmisüksus, võimsusega 60 MW. Leedu piirkonna tööst väljas oleva tootmisüksuse kohta on turuteade avalikustatud³¹.

Soome piirkonnas oli samaaegselt mittesaadaval 17 tootmisüksust, tootmisvõimsuse kogumahuga 3013 MW, millest kõik olid planeeritud hooldused. Planeeritult olid tööst väljas järgnevad tootmisüksused: Naantali biomassil töötav elektrijaam (250 MW), Loviisa tuumajaama 2. plokk (507 MW), Meri-Pori kivisöejaama 1. plokk (565 MW), Vuosaari gaasielektrijaama plokid 6, 4 ja 5 koguvõimsusega 480 MW, Martinlaakso B1 ja B2 koguvõimsusega 100 MW, Toppila B2 (98 MW), Salmisaari kivisöejaam (155 MW), Kaukaan Voima biomassil töötav elektrijaam (125 MW), Naantali Na4CHP (145 MW), Suomenoja 1, 2 GT ja 2 ST koguvõimsusega 309 MW, Keljonlahti (190 MW) Martinlaakso CCGT (89 MW). Soome piirkonnas tööst väljas olevate tootmisüksuste kohta on turuteated avalikustatud^{32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48}.

Joonistelt 13 ja 14 selgub, et 17. augustil 2022 oli nii Eestis kui ka Soomes võrreldes varasema perioodiga suures mahus ning samaaegselt tootmisüksusi tööst väljas. Võrreldes Nord Pool elektribörsi päev-ette nädalasi turuhindu (vt joonis 18) samal perioodil tootmisüksuste mittekättesaadavusega on nähtav, et mida rohkem on mittekättesaadavaid tootmisüksusi, seda

---

³¹ Turuteade Kauno elektrine tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/1fcb8e3a-3163-4ed9-a8da-11808c6e1d48/4>

³² Turuteade Naantali tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/ff207b34-0ef7-4e52-a120-da22d12b4cbe/2>

³³ Turuteade Loviisa plokk 2 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/218b445a-877e-40ba-b141-334117f2d7fe/3>

³⁴ Turuteade Meri-Pori B1 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/d5826475-1c33-48e1-b6ab-c74f3e9493fa/1>

³⁵ Turuteade Vuosaari VuB6 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/e26957ba-704d-41da-bed4-f7758a807e20/4>

³⁶ Turuteade Vuosaari VuB4 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/2b915f8e-c356-4de3-ae4a-7602ebf4e81c/4>

³⁷ Turuteade Vuosaari VuB5 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/617848de-8fa7-4a07-b88d-caf4b1d9c802/4>

³⁸ Turuteade Martinlaakso B1 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/4efde5f7-023b-4815-bf6e-37a6c0ab2fb8/4>

³⁹ Turuteade Martinlaakso B2 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/765269a1-5870-491b-b6c6-76a1c1ab0821/2>

⁴⁰ Turuteade Toppila B2 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/377c326f-9027-46be-be22-68e71d613706/3>

⁴¹ Turuteade Salmisaari tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/9629c6e4-1bcf-4607-983d-e8384dc0a9c5/5>

⁴² Turuteade Kaukaan Voima tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/b25786fe-bb58-4bf6-97a2-5158ce8f8688/4>

⁴³ Turuteade Naantali Na4CHP tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/1173da27-2c84-444c-b107-04a985fc96cc/3>

⁴⁴ Turuteade Suomenoja 1 tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/7d452023-72b4-433e-a415-705ea9ddbd1a/2>

⁴⁵ Turuteade Suomenoja 2 GT tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/261651d9-17da-4277-a752-a88229f54402/1>

⁴⁶ Turuteade Suomenoja 2 ST tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/d85f61e6-c5cc-415c-a4c2-9e8a11d9fc69/1>

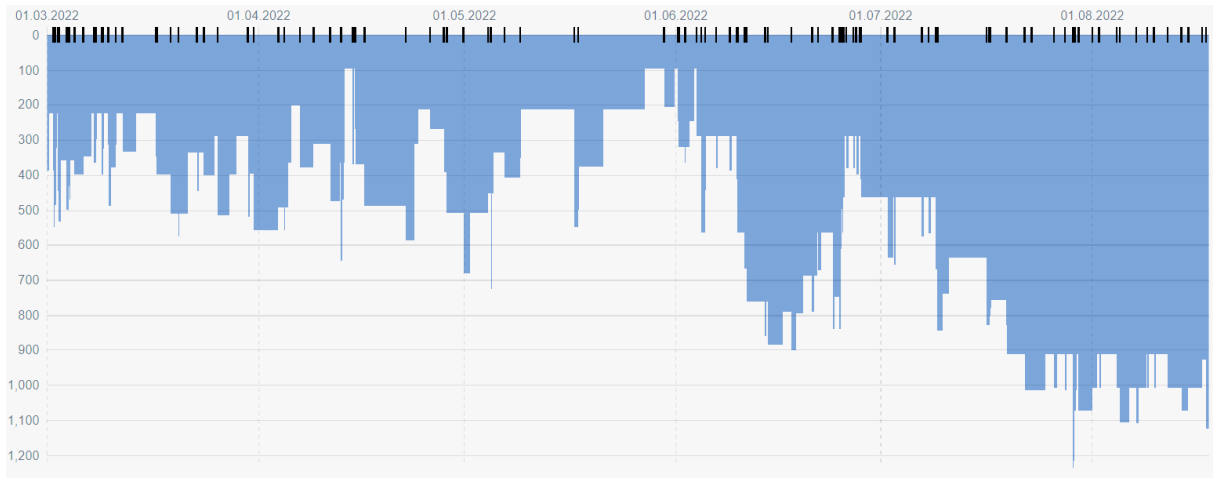
⁴⁷ Turuteade Keljonlahti tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/5e7b4a68-584b-4d34-aead-4be11f09b15d/2>

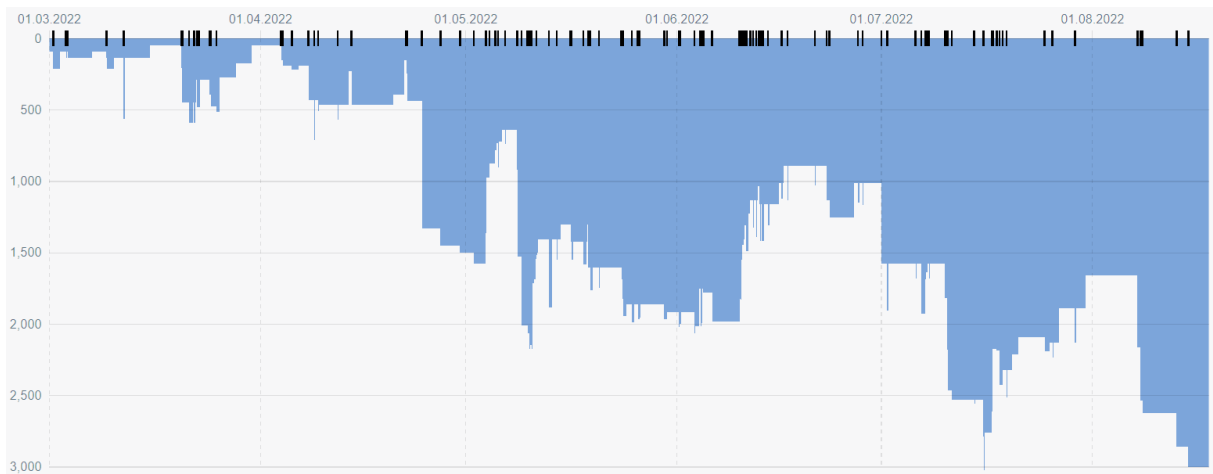
⁴⁸ Turuteade Martinlaakso CCGT tootmisüksuse kohta:

<https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages/4e6ef234-f7cd-406a-8ca9-b141b8210ebb/1>

kõrgem on turuhind elektribörsil. Kuna 17. augustil 2022 on tööst väljas suur hulk nii Soome kui ka Eesti tootmisüksusi, siis on sellisel sellel perioodil turuhind eriti kõrge.

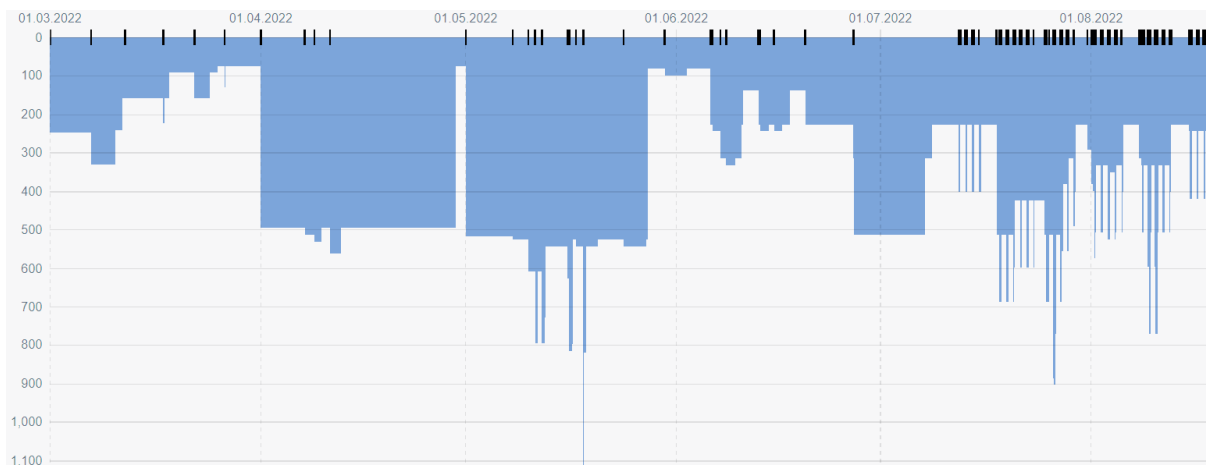

Joonis 13. Eestis mittesaadaolevad tootmisvõimsused vahemikus 01.03.22 – 17.08.22 (*Nord Pool*)

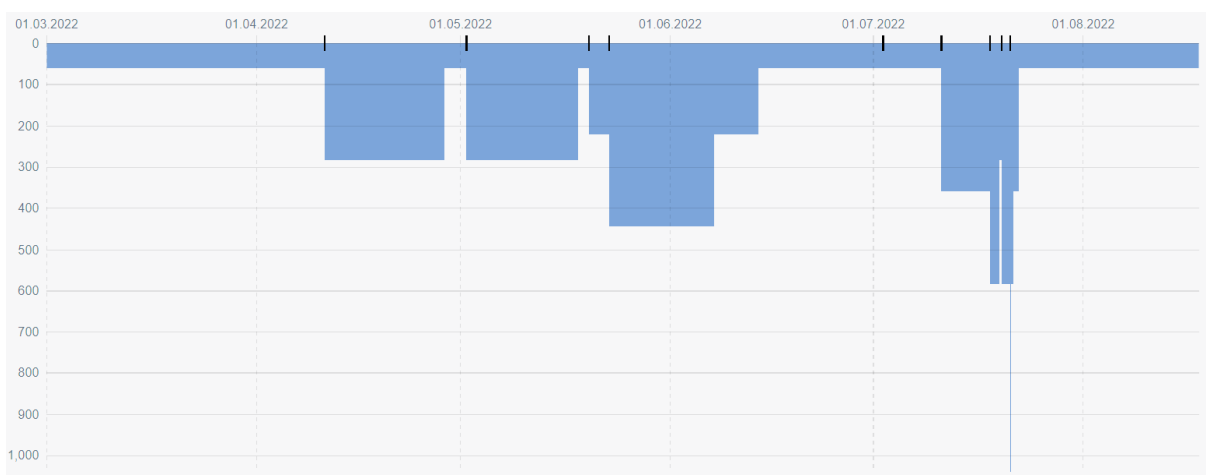

Joonis 14. Soomes mittesaadaolevad tootmisvõimsused vahemikus 01.03.22 – 17.08.22 (*Nord Pool*)

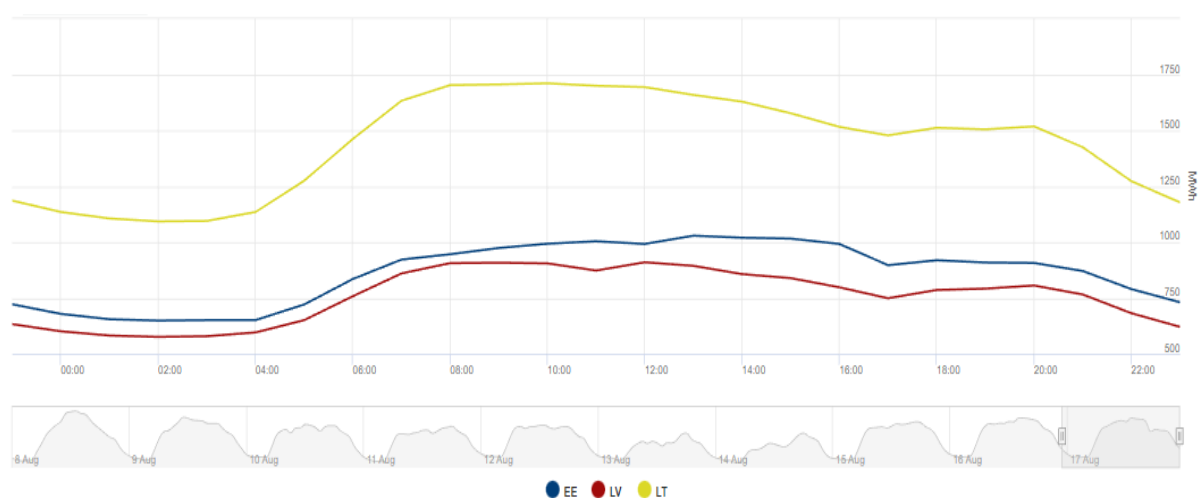
Lätis ja Leedus mittesaadaolevate tootmisvõimsuste maht on näidatud vastavalt joonistel 15 ja 16. Tööst väljas olevate tootmisüksuste maht 17.08.2022, võrreldes varasema perioodiga, ei ole vaadeldaval päeval ei Lätis ega Leedus suurem, kuid Läti piirkonnas, samaaegselt Eesti ja Soome tootmisüksustega, tööst väljas olev tootmismah 246 MW avaldas tootmisdefitsiiti süvendavat mõju.

Joonis 15. Lätis mittesaadaolevad tootmisvõimsused vahemikus 01.03.22 – 17.08.22 (*Nord Pool*)

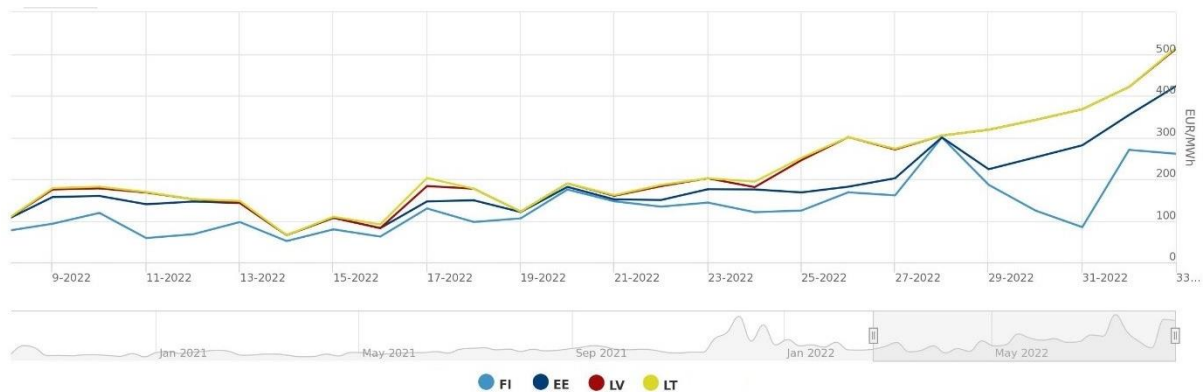

Joonis 16. Leedus mittesaadaolevad tootmisvõimsused vahemikus 01.03.22 – 17.08.22 (*Nord Pool*)

Joonis 17. Tarbimine päev-ette turul 17. august 2022 Eestis, Lätis ja Leedus (*Nord Pool*)

17.08.2022 tarbiti Eestis elektrit 20753 MWh, Lätis 18295 MWh ja Leedus 34718 MWh. Kell 18-19 on näha mõningast tarbimise vähenemist Balti riikides (vt joonis 17), kus päev-ette turul oli maksimaalne hind. Eestis tarbiti elektrit 897 MWh, Lätis 749 MWh ja Leedus 1478 MWh.

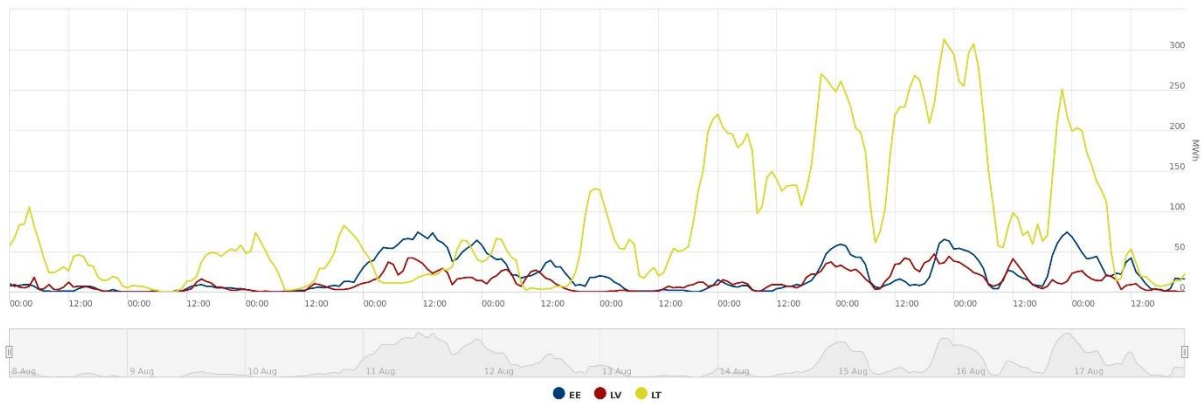
Joonis 18. Soome, Eesti, Läti ja Leedu päev-ette turuhinna nädalane muutus (*Nord Pool*)

Baltikum omab enim ühendusi Põhjamaadega (Estlink 1 ja 2 kokku 1016 MW, NordBalt 700 MW), Poolaga aga LitPolLink (500 MW). Seega mõjutab Eestis elektrienergia hinda enim Põhjamaade hüdroenergia kättesaadavus (kaasa arvatud ühenduste efektiivsus). Kui ühendustes Põhjamaadega esineb piiranguid (pudelikaelu), siis hakkab enam rolli mängima kohalike tootmisvõimsuste olemasolu ja hind. Eestis põlevkivi tootmisvõimsuste olemasolu, sealhulgas CO₂ hind ning Läti ja Leedu poolt gaasijaamade hind. Lisaks sellele mõjutab kohalikku hinda ka tuuleenergia tootlikkus.

Eeltoodust tulenevalt on Konkurentsiamet seisukohal, et on vaja paremat koordineerimist Balti suuremate tootjate (Enefit Power, Latvenergo ja Ignitis) tootmisüksuste hooldus- ja remonttööde osas, tuleb vältida olukorda, kus hooldatakse suuri tootmisüksusi samal ajal.

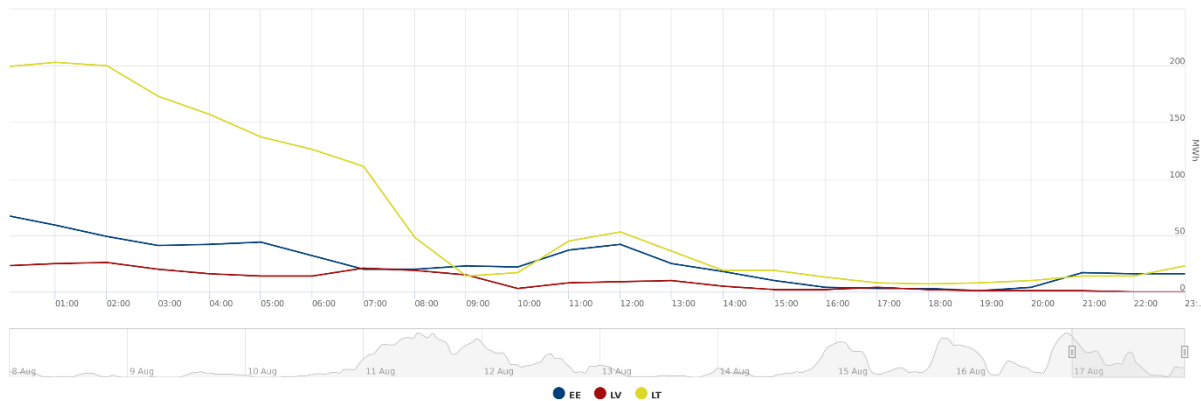
2.1.3 Tuuleenergia toodang

Taastuenergiaallikate pakkumised tehakse turule sageli null või lausa negatiivse hinnaga, kuna tootmisüksuste muutuvkulud on väikesed või olematud. Üheks odavaimaks energiaallikaks turul on tuuleenergia. Taastuenergia pakkumiste osakaalu suurenemine energiaturul mõjub hinnapiirkonna elektri hinnale soodsalt. Tuule- ja päikeseenergia ei ole paraku juhitavad ja sõltuvad tugevalt ilmastikust. Kuna Baltikumi hinnapiirkonnad on võrreldes teiste piirkondadega oma tootmis- ja tarbimismahult võrdlemisi väikesed, siis seetõttu piirkondlik hinnakujunemine ka äärmiselt tundlik tootmis- ja tarbimismahtude muutustele. Sellest tulenevalt on oluline analüüsida ka tuuleenergia toodangut. Jooniselt 19, kus on kirjeldatud tuuleenergia tunnipõhist toodangut Baltikumi hinnapiirkondades, selgub, et 17.08.2022 oli erakordselt madal tuuleenergia toodang eelkõige Leedus, kuid ka Eestis ja Lätis.

Joonis 19. Tuuleenergia tunnipõhine toodang Baltikumis vahemikus 08.08.2022 – 17.08.2022 (*Nord Pool*)

Joonisel 20 on näha tunnipõhine tuuleenergia toodang Balti riikides kuupäeval 17.08.2022, ning selgub, et vahemikus kell 18.00-19.00 oli turule antav tuuleenergia toodang Baltikumis kokku 11 MW - Eestis 3 MW, Lätis 4 MW ja Leedus 8 MW.

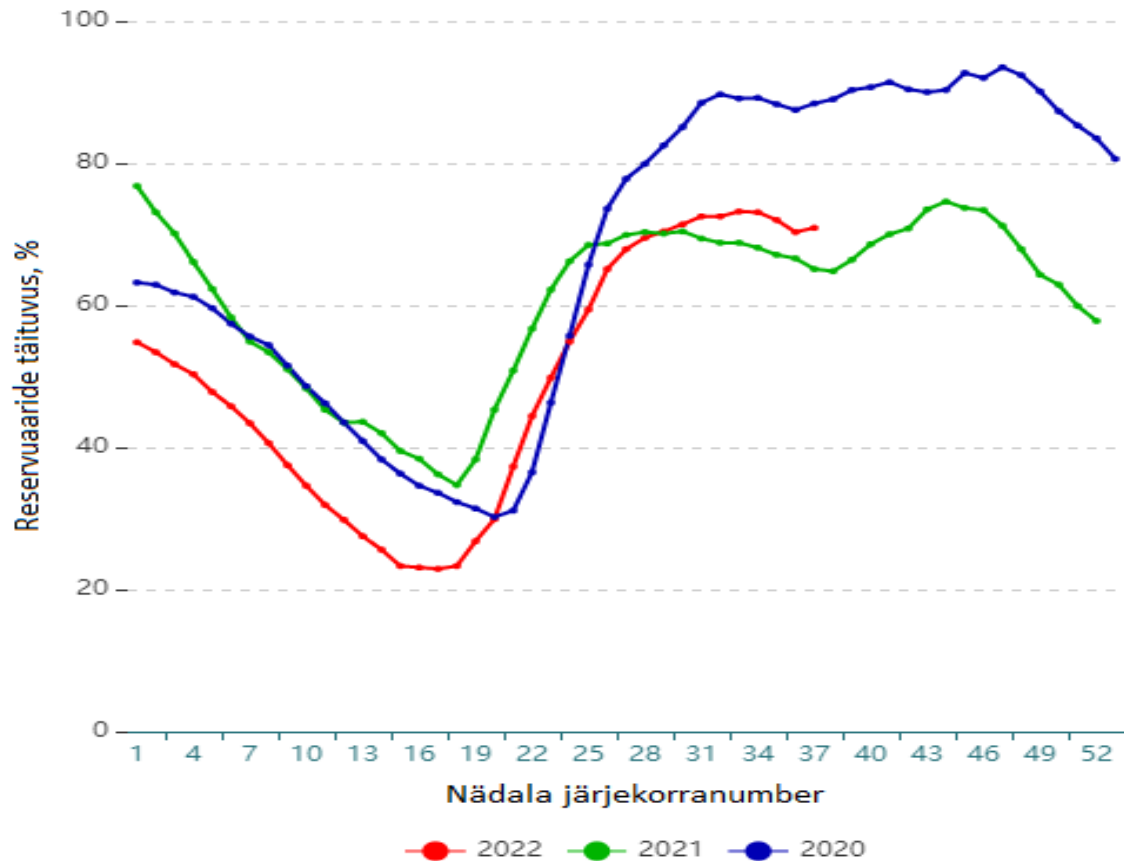
Joonis 20. Tuuleenergia tunnipõhine toodang 17.08.2022 (*Nord Pool*)

Nii Eesti, Läti kui ka Leedu tuuleenergia toodang oli samaaegselt väga madal, mis tingis suurema nõudluse turul juhitavate- ja reservvõimsuste järele.

2.1.4 Hüdروenergia reservuaaride täituvus

Nagu eelnevalt kirjeldatud, siis taastuvenergiaallikate pakkumised tulevad sageli turule null või lausa negatiivse hinnaga kuna tootmisüksuste muutuvkulud on väikesed või olematud. Üheks odavaimaks energiaallikaks turul on ka hüdروenergia.

Taastuvenergia pakkumiste osakaalu suurenemine elektriturul mõjub hinnapiirkonna elektri hinnale soodsalt. Hüdروenergia on ilmastikust sõltuv, kuna sademete hulk mõjutab veekogude taset. Seega on taastuvenergiaallikate kasutatavad mahud sageli tugevalt kõikumad ja ilmast sõltuvad. Põhjamaade hüdروenergia võimsuste olemasolu kohta annab ülevaate hüdروreservuaaride täituvus Põhjamaades, mida kajastab allolev joonis 21.

Joonis 21. Põhjamaade hüdrojaamade reservuaaride täituvus 2020-2021 (*Nord Pool*)

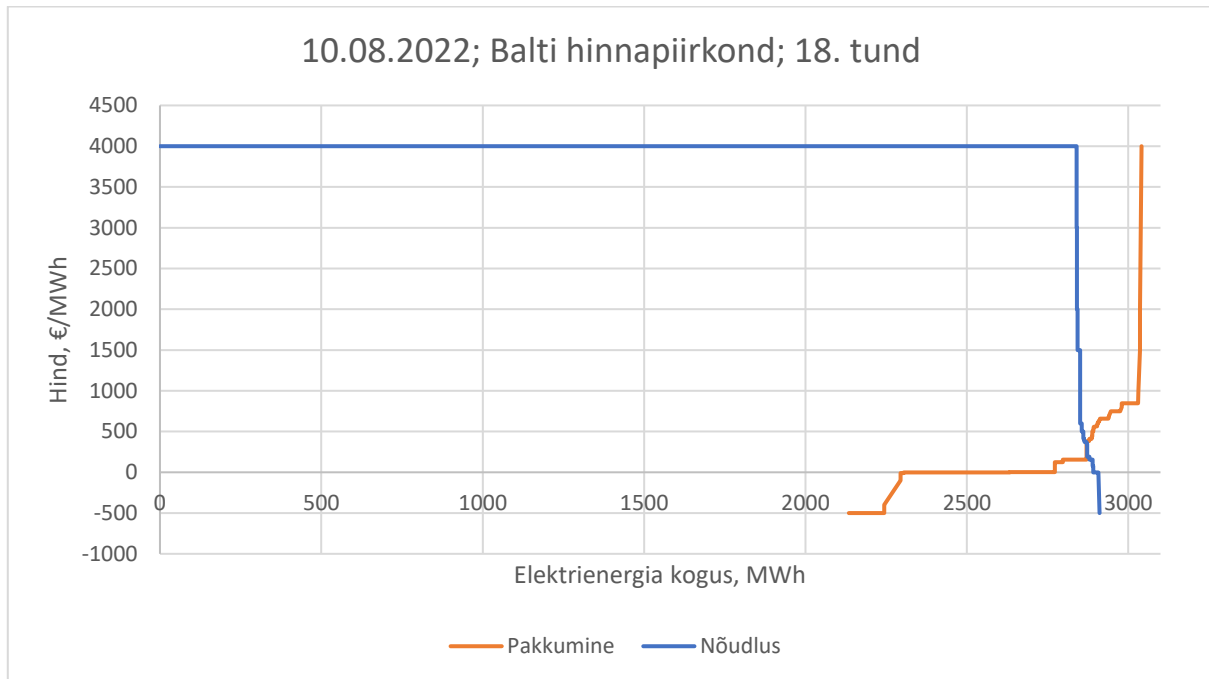
Joonisest 21 järeldub, et Euroopa suurimate hüdroenergia tootjate, Norra ja Rootsi, hüdrojaamade reservuaaride täituvus ja seega hüdroenergia kättesaadavus on 2022. aasta augustis olnud vähesel määral kõrgem võrreldes 2021. aastaga kuid oluliselt madalam kui aastal 2020. Võrreldes eelneva aasta sama perioodiga on augustis 2022 reservuaaride täituvus olnud 4,4% kõrgem, kuid 15,9% madalam kui võrreldes aasta 2020 sama perioodiga. See tähendab, et aastal 2022 oli augusti keskpaigas suurusjärgus 6 TWh rohkem tootmisvõimekust regioonis nädala kohta kui aasta 2021 samal ajal, kuid võrreldes 2020 aasta sama perioodiga ligikaudu 20 TWh vähem tootmisvõimekust. See tuleneb eelkõige sellest, et suvi oli 2021. ja 2022. aastal tavapäratult soe ja sademetevaene. Odavamast elektrihindast võimaldav hüdroenergia tugevalt vähenenud võimekus antud perioodil omab negatiivset mõju ka regiooni elektri turuhindadele.

Kokkuvõtteks mõjutas olukorda negatiivselt ka asjaolu, et 17.08.2022 oli erakordselt madal tuuleenergia toodang eelkõige Leedus, kuid ka Eestis ja Lätis ning et ka Põhjamaade hüdroenergia tootmisvõimekus oli erakordselt madal.

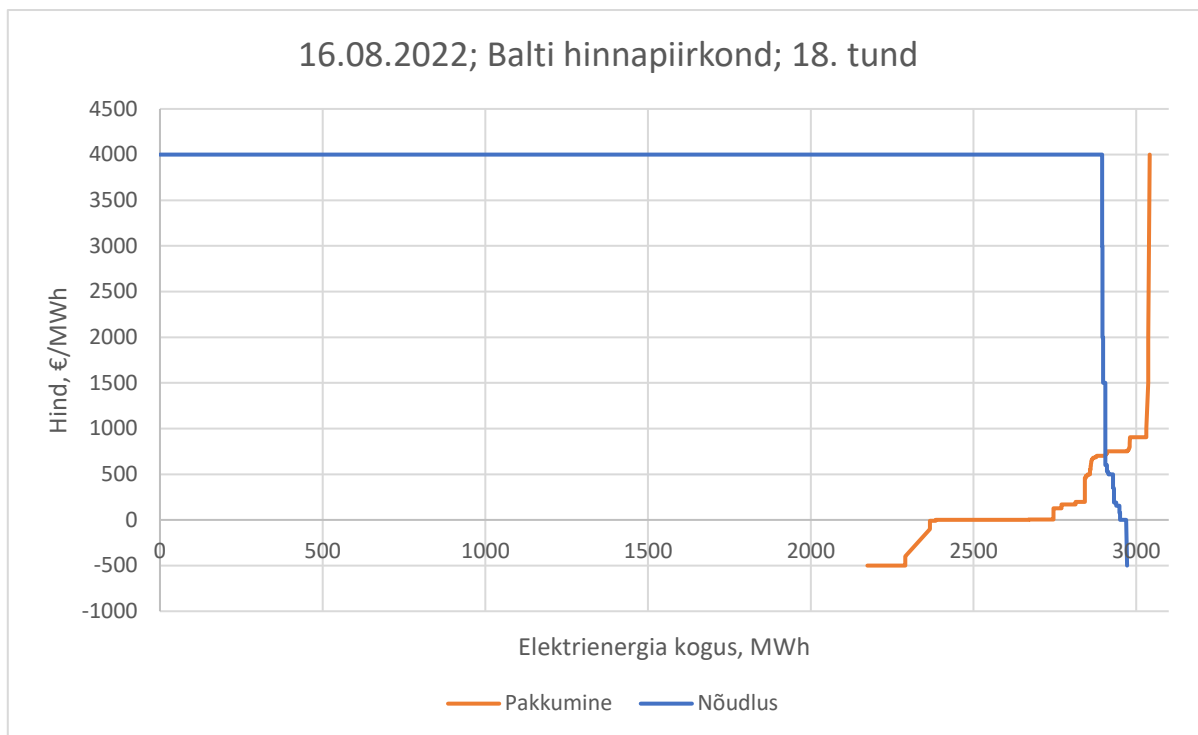
3 Elektribörsile tehtud pakkumiste analüüs

Konkurentsiamet on analüüsinud koostöös Läti, Leedu regulaatoriga 17.08.2022 elektribörsile tehtud müügi- ja ostupakkumisi. Ühtlasi amet koostöös teiste regulaatoritega on võrrelnud 17.08.2022 tehtud pakkumisi teisteks kuupäevadeks tehtud pakkumistega. Täpsemalt on väljatoodud 10.08, 16.08, 17.08 ja 18.08.2022 kell 18-19 pakkumis- ja nõudluskõverad (vt jooniseid 22, 23, 24 ja 25), mis näitavad kuidas on pakkumisi tehtud nendel tundidel ning milliseks on kujunenud turuhind.

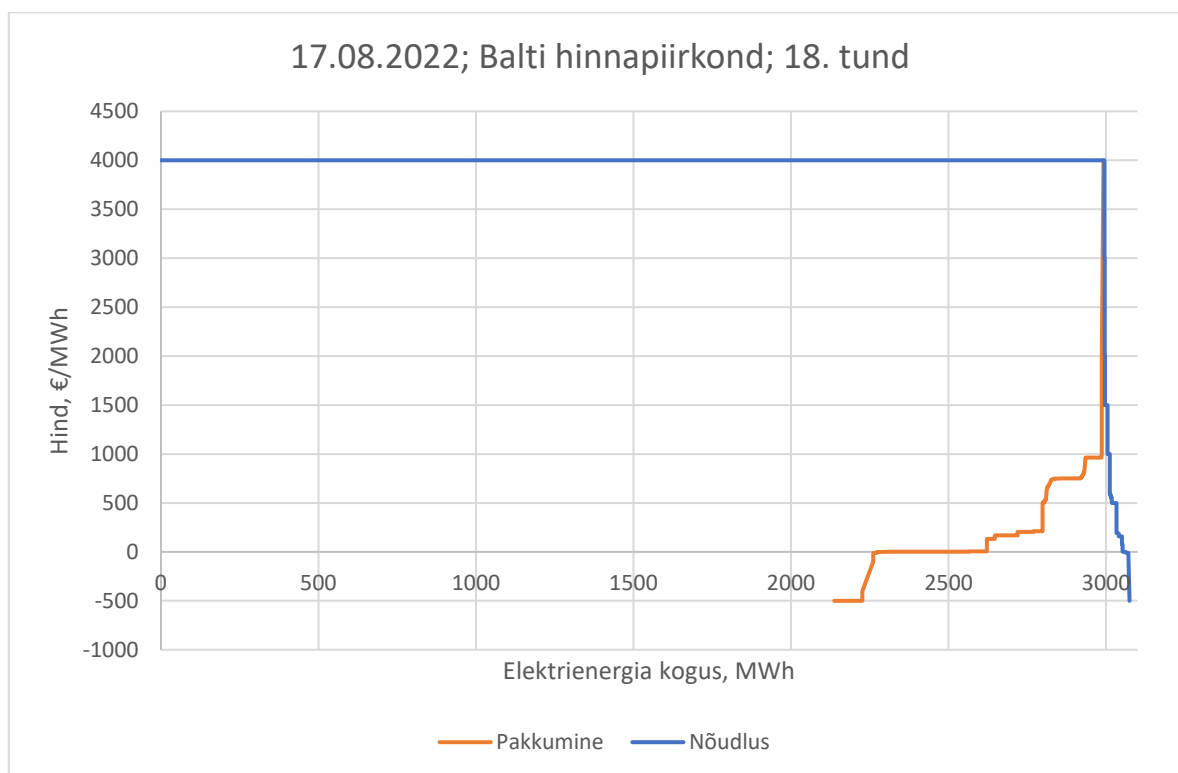
Joonis 22. Baltikumi päev-ette turu pakkumis- ja nõudluskõver 10. august 2022 kell 18-19 (*Nord Pool*)

Joonis 22 kohaselt oli 10.08.2022 kell 18-19 hinnaks kujunes 353 eurot/MWh.

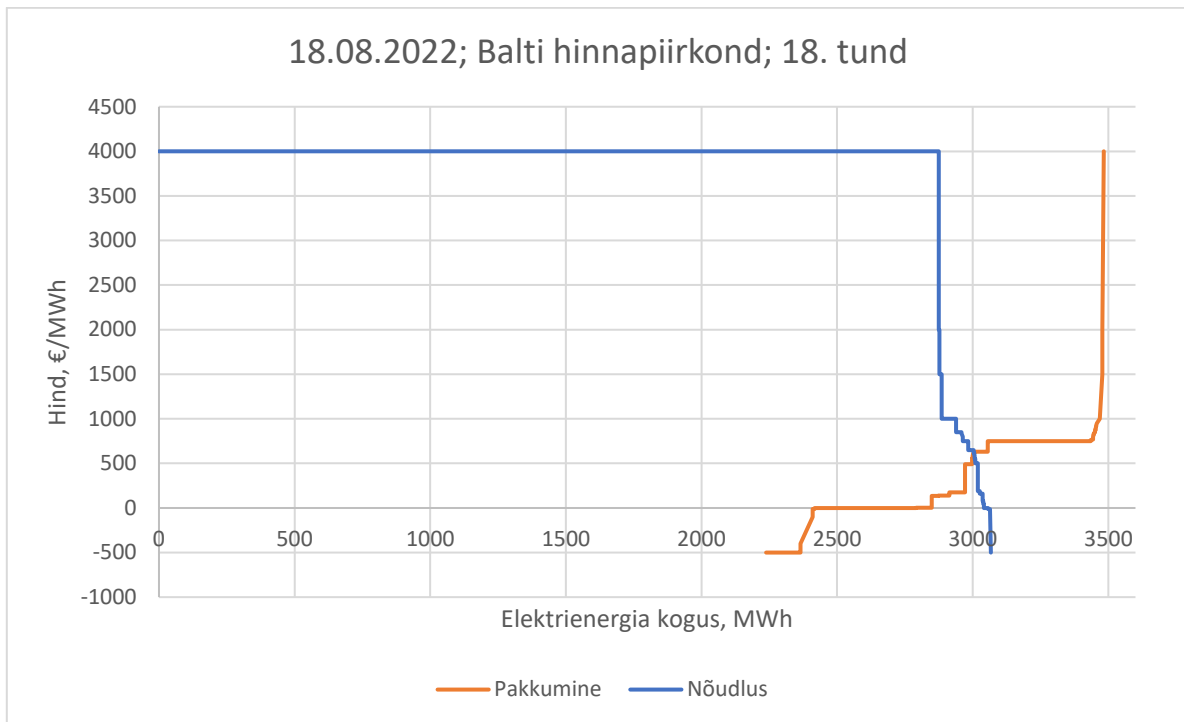
Joonis 23. Baltikumi päev-ette turu pakkumis- ja nõudluskõver 16. august 2022 kell 18-19 (Nord Pool)

Joonise 23 kohaselt kujunes 16.08.2022 kell 18-19 hinnaks 708,09 eurot/MWh.

Joonis 24. Baltikumi päev-ette turu pakkumis- ja nõudluskõver 17. august 2022 kell 18-19 (Nord Pool)

Jooniselt 24 selgub, et pakkumis- ja nõudluskõver omavahel ei lõikunud, mis tähendab, et hinnaks kujunes kell 18-19 elektribörsi maksimaalne hind, mis on 4000 eurot/MWh.

Joonis 25. Baltikumi päev-ette turu pakkumis- ja nõudluskõver 18. august 2022 kell 18-19 (Nord Pool)

Jooniselt 25 selgub, et 18.08.2022 kell 18-19 hinnaks kujunes 616,96 eurot/MWh.

Eelolevatelt joonistelt 22, 23, 24 ja 25 selgub, et 17.08.2022 kell 18-19 pakkumis- ja nõudluskõver ei ole lõikunud. Jooniselt 25 järeldeb, et antud tunnil ei olnud pakkumis- ega ka nõudluskõver elastsed, lisaks suur kogus võimsust turule pakutud plokkpakkumistena. Teistel päevadel (see on 10.08, 16.08, 18.08) on pakkumine ja nõudlus omavahel lõikunud ning pakkumiskõverad suuremal või vähemal määral elastsemad võrreldes 17.08.2022 vahemikus kell 18-19. Konkurentsiamet koostöös Läti ja Leedu regulaatoriga analüüsis turuosaliste poolt elektribörsile tehtud pakkumisi ning REMIT-i rikkumist ei tuvastanud.

Järgnevalt toob amet välja täpsemalt 17.08.2022 tundidel 18-19 juhtunu asjaolud.

Läbiviidud analüüsi raames tuvastati, et kuna 18-19 tunnil ei pääsenud Balti turule piisavalt tootmisvõimsusi, ning see tekitas turuhinnaks 4000 eurot/MWh, siis vastavalt Nord Pool elektribörsi reeglitele käivitati koguks päevaks Leedu tipuvõimsuse reserv, mahus 50 MW, mida omab Litgrid - Leedu põhivõrguettevõtja, ning arvutati turuhinnad uuesti. Lisandunud 50 MW abil suudeti vältida elektrihinna kerkimist 4000 eurot/MWh-ni kahel muul tunnil sel päeval, kuid siiski ei hoidnud ära 4000 eurot/MWh hinna tekkimist tundidel 18-19, kuna märkimisväärne osa Eesti tootmisüksustest ei olnud hoolduste/remonttööde tõttu kättesaadav, osad Balti tootmisvõimsused ei pääsenud turule tootmispakkumiste paradoksaalse tagasilükkamise tõttu ning tingituna piiriüleste ühenduste ülekandevõimsuse piirangutest. Seetõttu jäi puudu sel tunnil Baltikumis tootmisvõimsust 2,14 MWh (Eestis 0,57 MWh, Läti 0,6 MWh ja Leedu 0,97 MWh).

Oluline on ka välja tuua, et Baltikumis ja Põhjamaades on kasutusel lähenemine, et maksimaalse hinna korral võetakse arvesse tipuvõimsuse reserve ning seejärel arvutatakse turuhinnad uuesti. Kesk-Euroopa turul avatakse sellise olukorra raames uuesti pakkumisnimekirjad ning turuosalistel on võimalik oma pakkumised uuesti esitada, et vältida hinnatipu tekkimist. Lähtuvalt Nord Pooli selgitustest arvutatakse turuhinnad koordineeriva määratud elektriturukorraldaja poolt. Koordineeriva määratud elektriturukorraldaja roll vahetub iga kahe nädala tagant. 17.08.2022 oli koordineeriv määratud elektriturukorraldaja Nord Pool. Koordineeriv määratud elektriturukorraldaja arvutab turuhinnad ja avaldab need. Teised määratud elektriturukorraldajad saavad samuti arvutada hindu, kuid nende hinnad ei ole ametlikud, ega kuulu avaldamisele. Konkurentsiamet koostöös Läti ja Leedu regulaatoriga leiavad, et Nord Pool koostöös teiste määratud elektriturukorraldajatega peaks võrdlema päevette turu jaoks tehtavate hinnaarvutuste tulemusi ning valima saadud tulemustest välja sellise tulemuse, mille korral oleks kasu lõpptarbijale kõige suurem.

Konkurentsiameti poolt läbiviidud elektrituru pakkumiste analüüs näitab, et antud tunnil oli Baltikumis piisavalt tootmisüksusi, aga Läti ja Leedu suuremate turuosaliste plokippakkumised lükati süsteemi poolt tagasi. Tagasilükkamise põhjus seisnes selles, et kui turuosalise plokippakkumine oleks aktiveeritud, siis poleks tema pakkumine olnud pakkumises määratud ajavahemikul kasumlik, mistõttu süsteem lükkas pakkumised paradoksaalselt tagasi. Samas on analüüs tuvastanud, et kui süsteem oleks Läti ja/või Leedu turuosaliste plokippakkumised aktiveerinud, siis ei oleks hinnaks kujunenud 4000 eurot/MWh, vaid sellest madalam hind. Analüüsi käigus selgus veel lisaks, et 17. augusti 2022 päev ette-turule 18-19 tunniks esitati kogu Baltikumi turule 81 müügipakkumist, millest 36 realiseeriti. Oluline on märkida, et müügipakkumiste hulk sisaldab ka eksklusiivsete gruppidega esitatud pakkumisi ehk kogumitena, millest on võimalik aktiveerida ainult üks pakkumine (vt tootekirjeldust täpsemalt punktis 1.3). Eksklusiivsete gruppidega esitati kokku 40 müügipakkumist. Konkurentsiamet ei saa avaldada elektribörsile tehtud pakkumisi, kuna need on konfidentsiaalsed (vt selle kohta lisa 2). Lähtudes eeltoodust, on Konkurentsiameti järeldused ja ettepanekud järgmised.

4 Järeldused ja ettepanekud

4.1 Järeldused

Analüüsi asjaolusid, mille tõttu 17. augustil 2022 kerkis Nord Pool elektribörsil päev-ette turul hind 682,05 euronit/MWh ning sama päeva ühel tunnil ka maksimaalsele hinnatasemele 4000 eurot/MWh. Elektri hinna tõusu põhjuseks oli ameti hinnangul ülekandevõimsuste piirangud, Balti ja Soome tootmisüksuste hooldused ja rikked, tuuleenergia vähene toodang, Norra hüdroreservuaaride madal täituvus ning elektribörsi süsteemi poolt mitte aktiveeritud turuosaliste plokippakkumised. Balti elektriturg on äärmiselt väike turg võrreldes teiste Euroopa Liidu turgudega. Hinda võivad mõjutada väga väikesed muudatused turul (kasvõi vähene ülekandevõimsuste piiramine jne).

Konkurentsiamet analüüsis koostöös Läti ja Leedu regulaatoriga turuosaliste poolt elektribörsile esitatud pakkumisi ning turureeglite rikkumist ei tuvastanud.

4.2 Ettepanekud

Analüüsid Nord Pooli pakkumistooteid jõudis Konkurentsiamet koostöös Läti ja Leedu regulaatoriga järeldusele, et tuleb kohandada pakkumistooteid selliselt, mis sobiksid Balti turuga paremini. Balti regulaatorid teevad järgnevad muudatusettepanekud erinevates Nord Pooli pakkumistüüpides:

- Suurendada stsenaariumite arvu eksklusiivsete gruppide plokkpakkumistel, eesmärgiga tõsta plokkpakkumiste paindlikkust.
- Tõsta paindlikke plokkpakkumiste (eksklusiivsete gruppide) maksimaalset pakutavat arvu portfelli kohta.
- Plokkpakkumiste granulaarsuse suurendamine 13 elemendilt 21 elemendile.
- Luua turuosalistele võimalus plokkpakkumise puhul määrata iga tunni kohta eraldi minimaalne aktsepteerimissuhte komponent (MAR). Praegusel juhul määratakse üks MAR terveks plokkpakkumise perioodiks. Arvestades Balti turu suurust ning suurte tootmisüksuste vähest paindlikkust, iga tunni kohta eraldi MAR komponendi määramine plokkpakkumise perioodil suurendab plokkpakkumise paindlikkust ning turule pääsemise tõenäosust.
- Võimaldada turuosalistel seostatud plokkpakkumiste puhul määrata suhe ostetava ja müüdava elektrihinna osas. Selline lähenemine loob paindlikkust turuosalistele, kes teevad turule pakkumisi energiasalvestusüksuste alusel.

Lisaks on Konkurentsiametil Balti elektrituru paremaks toimimiseks järgmised ettepanekud:

- Balti süsteemihaldurid peavad ülekandevõimsuste hooldusi ja planeeritud remonte koordineerima omavahel, tuleb vältida olukorda, kus hooldatakse või remonditakse olulisi ülekandevõimsusi samal ajal.
- Vaja on paremat koordineerimist Balti suuremate tootjate (Enefit Power, Latvenergo ja Ignitis) tootmisüksuste hooldus- ja remonttööde osas, tuleb vältida olukorda, kus hooldatakse suuri tootmisüksusi samal ajal. Sel eesmärgil tuleks koostöös Balti riikide regulaatoritega analüüsida võimalusi sellise koordinaatsioonimehhanismi juurutamiseks.
- Päev-ette turul tuleb rohkem kasutada tarbimise juhtimist, mis aitab elektrihindu kontrolli all hoida. Elektrimüüjad peaksid pakkuma tarbijatele tarbimise juhtimise lahendusi. Tarbimise juhtimise paremaks toimimiseks tuleb seadusandlust täiendada.
- Elektribörsikorraldajatel tuleb võrrelda päev-ette turu jaoks tehtavate hinnaarvutuste tulemusi ning valida saadud tulemustest välja selline, mille korral on kasu lõpptarbijale kõige suurem.
- Uurimine näitas, et maksimaalse turuhinna tekkimise hetkel ei esinenud turul tootmise nappust ning pakkumisenimekirjade taasavamine oleks suure tõenäosusega aidanud vältida maksimaalse turuhinna teket. Seetõttu tuleks elektribörsikorraldajal koostada tegevusplaan hinnatipu tekkimise korral ning võtta kasutusele lähenemine, kus kõrge turuhinna tekkimise riski esinemisel **taasavatakse pakkumusnimekirjad**, mis avaks võimaluse tootmispakkumisi muuta.
- Eesmärgiga suurendada pakkumiste paindlikkust ning tõenäosust turule pääsemaks ning vähendada pakkumiste paradoksaalse tagasilükkamise tõenäosust on soovitatav, et turuosalistel pakuvad plokkide asemel tunniseid pakkumisi ning pakuvad lühemaid ja

väiksema mahuga eksklusiivseid grupe või paindlikke pakkumisi (*flexi order*). Lisaks, plokkpakkumises määratud elektritootmisvõimsuse pakkumiskogus võiks soovituslikult olla elektritootmisploki opereerimise tehniline miinimumvõimsus või turuosalisel tuleks määrata plokkpakkumistele minimaalse aktsepteerimissuhte komponendi (MAR) koefitsient, mis loob võimaluse plokkpakkumises määratud elektritootmisvõimsuse pakkumiskogust vähendada kuni elektritootmisploki opereerimise tehnilise miinimumvõimsuseni.

Konkurentsiamet on seisukohal, et esitatud ettepanekud lisavad Balti elektriturule paindlikkust ning hinnaelastsust.

Lisa 1 – CACM ja elektriturukorraldaja määramine

Komisjoni määruse (EL) 2015/1222, 24. juuli 2015, millega kehtestatakse võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise suunised (CACM) artikkel 4 lõike 1 kohaselt, iga liikmesriik, kelle elektrivõrk on ühendatud teise liikmesriigi pakkumispriirkonnaga, peab tagama, et hiljemalt neli kuud pärast CACM jõustumist nimetatakse vähemalt üks määratud elektriturukorraldaja, kelle ülesandeks on teostada ühtset järgmise päeva turu ja/või päevasisese turu mehhanismi. Selliseks määratud elektriturukorraldajaks nimetamisele võib kandideerima kutsuda nii sise- kui ka välisturu korraldajaid.

CACM artikkel 4 lõike 2 kohaselt, iga asjaomane liikmesriik peab tagama vähemalt ühe määratud elektriturukorraldaja nimetamise iga oma territooriumi pakkumispriirkonna kohta. Määratud elektriturukorraldajad nimetatakse esialgu neljaks aastaks. Liikmesriigid lubavad nimetamisaotlusi esitada vähemalt üks kord aastas, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse CACM artikli 5 lõiget 1.

CACM artikkel 4 lõike 3 kohaselt, määratud elektriturukorraldajaid nimetav asutus hindab elektriturukorraldajate kandidaatide vastavust CACM artiklis 6 sätestatud kriteeriumidele.

CACM artikkel 6 lõike 1 kohaselt, nimetatakse kandidaat määratud elektriturukorraldajaks ainult juhul, kui ta täidab kõiki järgmisi nõudeid:

a) ta on hankinud või hangib piisavalt ressursse ühtsete järgmise päeva ja/või päevasisese turu mehhanismide ühiseks, koordineerituks ja nõuetekohaseks teostamiseks, sealhulgas ressursse määratud elektriturukorraldaja funktsioonide täitmiseks, rahalisi vahendeid, vajaliku infotehnoloogia, tehnikataristu ja tegevuskorra, või suudab tõendada, et on võimeline neid ressursse hankima mõistliku ettevalmistusperioodi jooksul enne CACM artikli 7 kohaste ülesannete täitmise alustamist;

b) ta tagab turuosalistele vaba juurdepääsu teabele CACM artikli 7 kohaste määratud elektriturukorraldaja ülesannete kohta;

c) ta suudab kulutõhusalt teostada ühtse järgmise päeva turu mehhanismi ja ühtse päevasisese turu mehhanismi ja peab oma sisemises raamatupidamisarvestuses eraldi arvestust turgude liitmise korraldaja ülesannete ja muude meetmete kohta, et vältida ristsubsideerimist;

d) ta on äritegevuses piisavalt eraldatud teistest turuosalistest;

e) kui talle on ühes liikmesriigis antud päevasisese ja järgmise päeva kauplemisteenuste riiklik seaduslik monopol, ei tohi ta kasutada CACM artikli 5 lõikes 1 nimetatud makse järgmise päeva või päevasiseste toimingute rahastamiseks väljaspool seda liikmesriiki, kus maksud on kogutud;

f) ta kohtleb kõiki turuosalisi mittediskrimineerivalt;

g) ta kasutab asjakohast turujärelevalve korda;

h) ta sõlmib turuosalistega ja põhivõrguettevõtjatega asjakohased läbipaistvus- ning konfidentsiaalsuslepingud; 25.7.2015 ET Euroopa Liidu Teataja L 197/33 i) ta suudab osutada vajalikke kliirimis- ja arveldusteenuseid; j) ta suudab luua vajalikud sidesüsteemid ja -toimingud liikmesriigi põhivõrguettevõtjatega tegevuse kooskõlastamiseks.

CACM artikkel 6 lõike 2 kohaselt tuleb CACM artikkel 6 lõikes 1 sätestatud nimetamiskriteeriumeid rakendada nii, et määratud elektriturukorraldajate vaheline konkurents oleks aus ja mittediskrimineeriv.

CACM artikkel 4 lõike 8 kohaselt, liikmesriik, kus määratud elektriturukorraldaja on nimetatud, peab tagama määratud elektriturukorraldaja nimetamise tagasivõtmise, kui kõnealune määratud elektriturukorraldaja ei täida artikli 6 kohaseid kriteeriume ega suuda rikkumisi kõrvaldada kuue kuu jooksul pärast seda, kui nimetav asutus teda sellisest rikkumisest teavitab. Kui reguleeriv asutus ei vastuta määramise ja järelevalve eest, tuleb sellega konsulteerida nimetamise tagasivõtmise osas. Nimetav asutus teatab ka sellise teise liikmesriigi nimetavale asutusele, kus mainitud määratud elektriturukorraldaja tegutseb, et määratud elektriturukorraldaja ei suuda nõudeid järgida, ning teavitab samal ajal ka määratud elektriturukorraldajat.

CACM artikkel 4 lõike 9 kohaselt, kui liikmesriigi nimetav asutus leiab, et selles liikmesriigis tegutsev, kuid mitte seal nimetatud määratud elektriturukorraldaja ei suuda oma tegevusega seoses järgida artiklis 6 sätestatud kriteeriume, peab ta määratud elektriturukorraldajale teatama sellest mittevastavusest. Kui määratud elektriturukorraldaja ei suuda pärast teatamist kolme kuu jooksul tagada nõuete täitmist, peab nimetav asutus peatama määratud elektriturukorraldaja õiguse pakkuda päevasisese ja järgmise päeva turu teenuseid kõnealuses liikmesriigis seni, kuni määratud elektriturukorraldaja tagab oma tegevuse nõuetekohasuse. Nimetav asutus teavitab selle liikmesriigi nimetavat asutust, kus määratud elektriturukorraldaja on nimetatud, ning koostööametit ja komisjoni.

Lisa 2 – REMIT alused ja teabe konfidentsiaalsus

Energia hulгимüügituru terviklikkust ja läbipaistvust käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1227/2011, 25. oktoober 2011. Vastava määruse artikkel 2 lõige 1 sätestab siseteabe järgnevalt:

„1) „siseteave” – täpset laadi avalikustamata teave, mis on otse või kaudselt seotud ühe või mitme energia hulгимüügitootega ning millel võib avaldamise korral olla tõenäoliselt märkimisväärne mõju kõnealuste energia hulгимüügitoodete hinnale.“

Energia hulгимüügitooted on defineeritud kõnealuse määruse artikli 2 lõige 4 all järgnevalt:

„energia hulгимüügitooted” – järgmised lepingud ja tuletisinstrumendid olenemata sellest, kus ja kuidas nendega kaubeldakse:

- a) elektri või maagaasi tarnelepingud liidusisesteks tarneteks;
- b) liidus toodetud, kaubeldava või tarnitava elektri või maagaasiga seotud tuletisinstrumendid;
- c) lepingud, mis on seotud elektri või maagaasi transportimisega liidus;
- d) tuletisinstrumendid, mis on seotud elektri või maagaasi transportimisega liidus.“

Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (ACER) on koostanud juhised eelnimetatud määruse rakendamise kohta, milles on välja toodud, et teavet, mis võib mõjutada energia hulгимüügitootete nõudlust, pakkumist ja/või hindu või energia hulгимüügitootete nõudluse, pakkumise ja/või hindade ootusi, loetakse energia hulгимüügitootetega otseselt või kaudselt seotuks.

Selles kontekstis, kui sellel teabel on tõenäoliselt oluline mõju energia hulгимüügitoodete hindadele, on see tingimata seotud nende toodetega. Seetõttu piisab, kui riikide reguleerivad asutused hindavad hindadele avaldatava olulise mõju tõenäosust, et teha kindlaks, kas teave on seotud energia hulгимüügitoodetega.

Teavet loetakse siseteabeks ainult siis, kui selle avalikustamine omaks tõenäoliselt olulist mõju seotud energia hulгимüügitoodete hindadele.

Võttes arvesse olulise hinnamõju tingimust, on ACER kitsendanud avalikult kättesaadava teabe mõiste teabele, mis on piisavalt oluline, et potentsiaalselt oluliselt mõjutada energia hulгимüügitoodete hindu, ja seega ka kauplemiseks olulise teabeni.

Siiski on oluline märkida, et selle tingimuse täitmiseks piisab pelgalt märkimisväärse hinnamõju „tõenäosusest” ja tegelik hinnamõju pole vajalik.

Teabe konfidentsiaalsusega seonduvalt on ettevõtjatel õigus ärisaladuse kaitsele ning näiteks vastavalt ebaebaasa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse § 5 lõike 2 punktidele 1-3 on ärisaladuseks teave, mis vastab järgmistele tunnustele:

- 1) see ei ole kogumis või üksikosade täpses paigutuses ja kokkupanus üldteada või kergesti kättesaadav nende ringkondade isikutele, kes tavaliselt kõnealust laadi teabega tegelevad;
- 2) sellel on kaubanduslik väärtus oma salajasuse tõttu ja

3) selle üle seaduslikku kontrolli omav isik on asjaoludest lähtuvalt võtnud vajalikke meetmeid, et hoida seda salajas.

Lähtudes eeltoodust on elektribörsil tehtavate pakkumiste andmed konfidentsiaalsed/käsitatavad ärisaladusena ning turuhinna määrava pakkumise avalikustamise korral tuleks avalikuks tootmisüksuste marginaalkulu alusel tehtavad pakkumised, mis võivad tõenäoliselt omada mõju teiste sarnaste tootmisüksuste käitumisele turul.

Ärisaladuse hoidmise kohustus tuleneb Konkurentsiametile ka avaliku teabe seadusest (AvTS), mille § 35 lõike 1 punkti 17 järgi on amet teabevaldajana kohustatud tunnistama asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks teabe, mille avalikustamine võib kahjustada ärisaladust. Konkurentsiseaduse § 63 lõike 2 järgi ei ole Konkurentsiameti ametnikul ei ole õigust avaldada teistele isikutele ega avalikustada ettevõtja nõusolekuta ärisaladusi, mida ta on teada saanud oma teenistuskohustuste täitmise käigus.